

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Retningslinjer

Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdrags- reguleringer

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Retningslinjer

Retningslinjer for revisjon av konsesjonsvilkår for vassdrags- reguleringer

Innhold

1	Forord.....	5
2	Sammendrag	6
3	Hvilke lover regulerer inngrep i vassdrag?.....	8
4	Generelt om konsesjoner og konsesjonsvilkår	10
4.1	Konsesjoner og vilkår	10
4.2	Muligheter for å få endret vilkår	11
5	Revisjonsadgang.....	13
5.1	Når inntreer revisjonsadgangen?	13
5.2	Hvem kan fremme krav om revisjon?	14
5.3	Hva omfattes av revisjonsadgangen?	15
6	Forholdet mellom revisjon og vanddirektivet.....	17
6.1	Generelt	17
6.2	Hvordan samordne revisjoner med vannforskriften?	18
7	Forholdet til O/U-prosjekter.....	20
8	Prioritering og helhetlig tilnærming ved revisjon.....	22
8.1	Hvilke revisjonssaker skal gis prioritet?	22
8.2	Helhetlig tilnærming ved revisjon	23
9	Avveininger og hensyn ved revisjon	24
9.1	Avveininger ved revisjon	24
9.2	Innføring av standardvilkår	25
9.3	Når er pålegg om minstevannføring og magasinrestriksjoner mest aktuelle?	27
10	Saksgang for revisjoner	34
11	Juridisk bistand i forbindelse med revisjoner	39

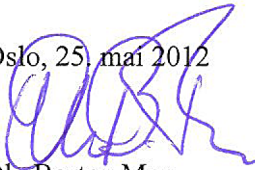
1 Forord

Revisjon av vilkår i eldre vassdragsreguleringskonsesjoner vil være en sentral oppgave for vassdragsmyndighetene i årene som kommer. Disse retningslinjene vil ligge til grunn for behandlingen av revisjonssaker.

De retningslinjene som har foreligget for revisjonssaker har vært relativt begrensede. Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) behandling av slike saker er beskrevet i V-notat nr. 9/98. Det var behov for mer utdypende retningslinjer for denne type saker. Olje- og energidepartementet ga derfor NVE i oppdrag å utarbeide forslag til retningslinjer for revisjonssaker. Direktoratet for naturforvaltning (DN) har bidratt underveis med utvikling av retningslinjene. En omfattende høringsrunde har gitt mange nyttige innspill.

Målet med retningslinjene er å tydeliggjøre for de ulike aktørene i en revisjonsprosess hva som forventes i de ulike fasene. Retningslinjene bør bidra til at de revisjonskravene som kommer inn er klare, relevante og prioriterte, og at revisjonsdokumentene er utfyllende og gode. Dokumentet skal også bidra til større forutsigbarhet for aktørene når det gjelder hvilke tiltak som kan være aktuelle og når. I sum bør revisjonsprosessen bli mer effektiv og forutsigbar for konsesjonærer, kravstillere, myndigheter og samfunnet for øvrig.

Olje- og energidepartementet har stått for den endelige slutføringen av retningslinjene i samråd med Miljøverndepartementet.

Oslo, 25. mai 2012

Ola Borten Moe

Olje- og energiminister

2 Sammendrag

Tiltak for utnyttelse av vannkraften i norske vassdrag er normalt underlagt konsesjonsplikt etter vassdragslovgivningen.

Etter vassdragsreguleringsloven og industrikonsesjonsloven skal det pålegges vilkår om revisjon. I revisjonssammenheng er det i første rekke konsesjoner gitt etter vassdragsreguleringsloven som er av interesse. Reguleringstillatelsen er knyttet til de fysiske inngrepene og har egne miljøvilkår.

Alle 340 reguleringskonsesjoner med revisjonstidspunkt fram mot 2022 er listet i vedlegg 1. Krav om revisjon kan fremmes før det formelle revisjonstidspunktet. Dette kan sikre en mest mulig helhetlig revisjon i vassdrag med flere ulike konsesjoner og revisjonstidspunkter, og bidra til en tidsmessig samordning med forvaltningsplaner etter vannforskriften.

Det fastsettes vanligvis vilkår når det gis konsesjoner for tiltak i vassdrag. Konsesjonsvilkår regulerer først og fremst forholdet mellom konsesjonæren og allmenne interesser. Forholdet til private interesser (grunneierinteresser) reguleres ikke av konsesjonsvilkår. Slike forhold avgjøres gjennom avtaler mellom de berørte partene og konsesjonær eller ved skjønn.

Lovhjemler for og muligheter til å endre vilkårene for en konsesjon er nærmere beskrevet i kapittel 4. Ulike bestemmelser om revisjonsadgang gjør at revisjonssakene kan deles inn i ulike kategorier etter mulig revisjonstidspunkt som beskrevet i kapittel 5 og tabell 1.

Hovedformålet med en revisjon vil være å bedre miljøforholdene i tidligere regulerte vassdrag. Dette må avveies mot formålet med konsesjonen, som er kraftproduksjon. Revisjonsadgangen er ment å innebære en modernisering eller ajourføring av konsesjonsvilkårene, blant annet når det gjelder miljø. Revisjonen skal også gi anledning til å oppheve vilkår som har vist seg urimelige, unødvendige eller uhensiktsmessige. Innholdsløse vilkår vil bli fjernet, for eksempel spesielle vilkår som knytter seg til selve anleggsperioden. Innenfor bestemte rammer kan revisjonen gi mulighet til å sette nye vilkår for å rette opp skader og ulemper for allmenne interesser som har oppstått som følge av reguleringene.

Det er bare konsesjonsvilkårene som kan revideres, ikke selve konsesjonen, herunder høyeste regulerte vannstand (HRV) og laveste regulerte vannstand (LRV). Innenfor HRV og LRV og de tillatte overføringene utgjør manøvreringsreglementet en del av konsesjonsvilkårene, og kan dermed revideres på lik linje med de andre konsesjonsvilkårene. Privatrettslige forhold omfattes ikke, og normalt omfattes heller ikke økonomiske vilkår som ikke kan knyttes direkte til miljøvilkårene.

EUs rammedirektiv for vann (vanndirektivet) og vannforskriften er sentrale regelverk som må hensyntas i revisjonsprosessen. De lokale tiltaksanalysene og forvaltningsplanene gir nyttige innspill til prioriteringene av miljøhensyn og hvilke tiltak som bør vurderes i revisjonen. Forvaltningsplanen skal legges til grunn for revisjonen. Revisjon av konsesjonsvilkår vil være et virkemiddel for å forbedre miljøtilstanden. Revisjonsprosessen bør derfor samordnes med arbeidet etter vannforskriften så langt det er mulig og hensiktsmessig. Dette er omtalt i kapittel 6.

Forholdet til opprusting og utvidelse (O/U) av eksisterende vannkraftanlegg er relevant å vurdere i sammenheng med revisjoner. Gjennom å vurdere muligheter for O/U prosjekter, vil man kunne finne løsninger som tilfører ny fornybar kraft samtidig som miljøforholdene kan bedres. Ved å hente nytt vann inn i bestående reguleringer fra tilliggende nedbørfelt kan en både sikre og øke kraftproduksjonen og få større fleksibilitet når det gjelder å ta hensyn til miljøkrav i en revisjonssak (kapittel 7).

Omfanget av kommende vilkårsrevisjoner kan bli stort. Dette tilsier at det vil være nødvendig å prioritere blant revisjonssakene. En momentliste over type saker som vil bli prioritert er gitt i kapittel 8.1. Det er i 2012 også satt i gang en nasjonal gjennomgang av revisjonene ved NVE og DN med sikte på en faglig prioritering.

I revisjonssaker er det viktig å se hele vassdraget under ett. Å samordne revisjonene for hele vassdraget vil også være i tråd med vannforskriften, hvor nedbørfeltorientert forvaltning står sentralt. Virkemidlene for å få til dette i praksis er nærmere omtalt under kapittel 8.2.

Ved revisjon skal det foretas en avveining mellom fordeler og ulemper ved de nye eller endrede vilkårene. Avveiningen vil innebære en helhetlig vurdering av en rekke hensyn. Viktige avveininger og hensyn er omtalt i kapittel 9.1.

Mange av de kravene som forventes fremmet ved en vilkårsrevisjon vil kunne pålegges en regulant med hjemmel i dagens standardvilkår. Ved samtlige fremtidige revisjonssaker vil de til en hver tid gjeldende standardvilkår bli innført (kapittel 9.2).

Ved obligatorisk å innføre oppdaterte standardvilkår vil vurderingstema i revisjonssakene i stor grad kunne reduseres til minstevannføring, andre vannføringsrestriksjoner og magasinrestriksjoner. Under kapittel 9.3 omtales vurderinger som vil være sentrale ved fastsettelse av pålegg om nye restriksjoner når det gjelder vannføring og tapping av magasiner. Det er også gitt en omtale av hvor og når krav om minstevannføring og andre vannførings- og magasinrestriksjoner vil være særlig aktuelle å vurdere.

3 Hvilke lover regulerer inngrep i vassdrag?

Tiltak for utnyttelse av vannkraften er normalt underlagt konsesjonsplikt i henhold til én eller flere lover (figur 1). Følgende lover gjelder spesielt på området kraftutbygging og vassdragsregulering:

- **Vassdragsreguleringsloven** ”Lov av 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer”: Dersom det etableres reguleringer og/eller overføringer over en viss størrelse, er det nødvendig med konsesjon etter denne loven. Slike konsesjoner gis i all hovedsak på ubegrenset tid. Ved en reguleringskonsesjon settes det en rekke vilkår, deriblant miljøvilkår.
- **Industrikonsesjonsloven** (ervertsloven) ”Lov av 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom”: Alle andre enn staten er avhengig av konsesjon etter ervertsloven ved kjøp eller leie av vannfall til en ytelse av 4000 naturhestekrefter eller mer. Private eiere kan ikke lenger erverve vannfall og kraftverk direkte, og heller ikke erverve mer enn 1/3 i aksjeselskaper som eier vannfall og kraftverk. Ved ervervskonsesjoner settes samme type vilkår som ved en reguleringskonsesjon, men vanligvis ikke miljøvilkår.
- **Vannressursloven (vrl)**. ”Lov av 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann”: Loven gjelder generelt og for alle typer tiltak i vassdragene, også tiltak knyttet til kraftutbygging. Kraftutbyggingstiltak som ikke kommer inn under vassdragsreguleringsloven, behandles som hovedregel etter vannressursloven.
- **Energiloven**. ”Lov av 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m.”: Anlegg for produksjon, omforming, overføring og distribusjon av elektrisk energi med høy spenning, 1000 V eller mer, kan ikke bygges eller drives uten konsesjon.

I tilknytning til og sammen med disse lovene, gjelder for store utbyggingstiltak:

- **Plan- og bygningsloven (PBL)**. ”Lov av 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling, kapittel 14 om konsekvensutredninger for tiltak og planer etter annet lovverk (forskrift om konsekvensutredninger av 26. juni 2009)”: Loven har bestemmelser om at virkninger av planer og utbyggingstiltak som har vesentlige konsekvenser for miljø, naturressurser og samfunn skal meldes og konsekvensutredes. Utredningen fremlegges i form av en konsekvensutredning (KU). NVE er ansvarlig myndighet for behandlingen etter KU-bestemmelsene for tiltak som trenger tillatelse etter vassdragslovgivningen eller energiloven. PBLs bestemmelser om KU gjelder for nye prosjekter og endringer over henholdsvis 40 og 30 GWh som nærmere angitt i vedlegg I og II i forskrift om konsekvensutredninger (2009).

Reguleringer fra før lovene trådte i kraft eller som faller utenfor gjeldende lovers virkeområde er såkalt konsesjonsfrie rettigheter.

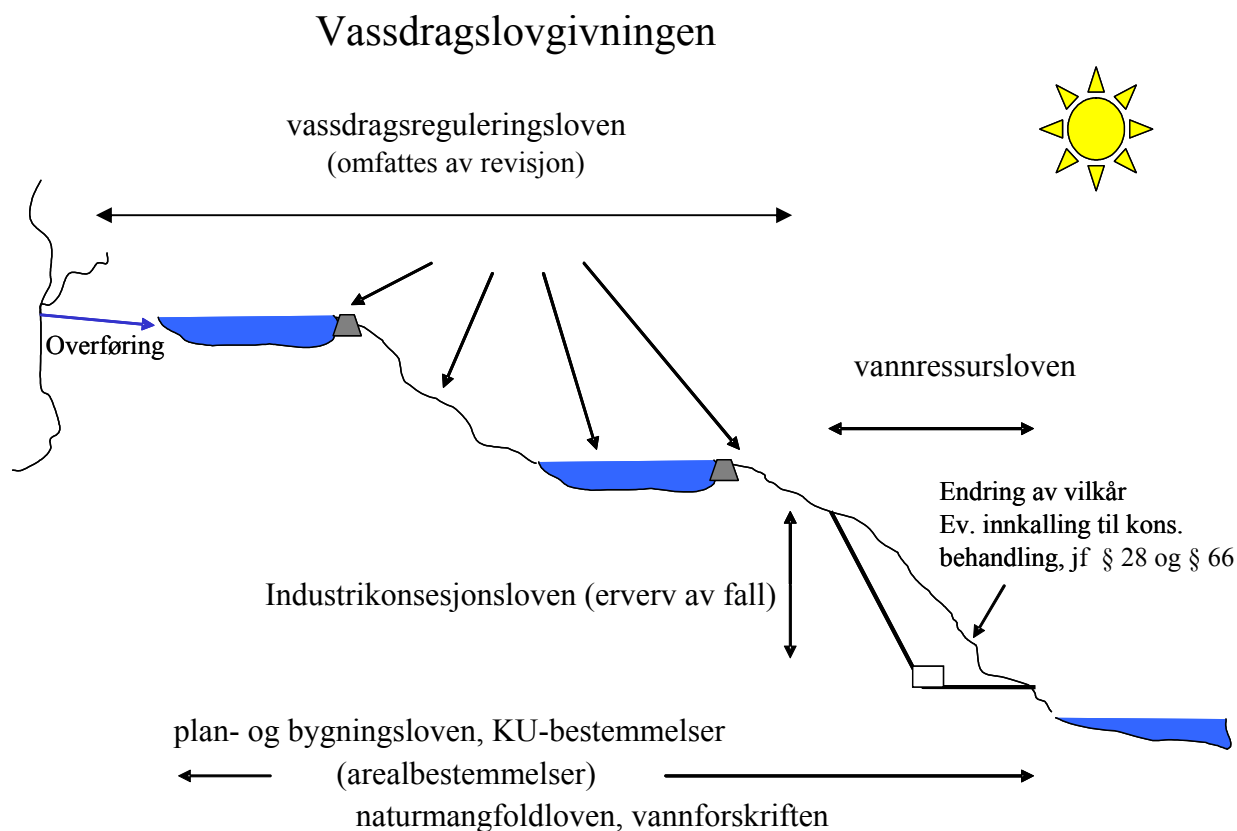
Etablering av vannkraftverk må også avklares etter annet lovverk som for eksempel kulturminneloven, forurensningsloven og naturmangfoldloven.

Naturmangfoldloven trådte i kraft 1. juli 2009. Den fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper (§§ 8-12). Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter som gir tillatelse til tiltak som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. I revisjonssaker vil prinsippene i §§ 8-12 legges til grunn ved behandlingen av den konkrete sak.

Etter vassdragsreguleringsloven og industrikonsesjonsloven skal det fastsettes vilkår om revisjon. Det finnes også en lovhjemmel i vannressursloven til å sette vilkår om revisjon.

Tillatelser gitt etter energiloven kan ikke revideres, hvilket innebærer at det ikke er revisjonsadgang for elektriske anlegg som for eksempel kraftledninger.

For revisjoner er det i første rekke tillatelser gitt etter vassdragsreguleringsloven som er av interesse. Dette er reguleringstillatelsen som er knyttet til de fysiske inngrepene og som har egne miljøvilkår. Industrikonsesjonsloven regulerer andre forhold og har som nevnt normalt ikke miljøvilkår.

Figur 1. Skjematisk oversikt over hvilke lover som er aktuelle for ulike deler av et vassdrag i forbindelse med utbygging.

4 Generelt om konsesjoner og konsesjonsvilkår

4.1 Konsesjoner og vilkår

Vassdragsreguleringskonsesjoner gis enten tidsbegrenset eller tidsubegrenset.

Tidsbegrensede konsesjoner. Dersom en konsesjon er gitt for en bestemt periode, må konsesjonæren før utløpet av denne perioden (konsesjonstiden) søke om ny konsesjon dersom ikke annet er bestemt.

Tidsubegrensede konsesjoner. Hovedregelen i dag er at reguleringskonsesjoner gis på ubegrenset tid uansett eierskap, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 1 og omtale i Ot.prp. nr. 61 (2007-2008).

De eldste reguleringer/utbygginger ble etablert før det ble vedtatt lover som krevde at det måtte søkes tillatelse. Disse har kunnet fortsette på linje med en tidsubegrenset konsesjon innenfor det omfang de hadde på det tidspunkt de eventuelt ville blitt omfattet av nytt lovverk. Ytterligere regulering i tillegg til det konsesjonsfrie vil imidlertid kreve konsesjonsbehandling etter gjeldende lovverk.

Det fastsettes vilkår når det gis konsesjoner for tiltak i vassdrag. Konsesjonsvilkår regulerer først og fremst forholdet mellom konsesjonæren og allmenne interesser. Noen vilkår er fastsatt i loven, mens andre utformes individuelt for det enkelte tiltak. Hvilke vilkår som fastsettes avhenger av hvilken lov det gis tillatelse etter og hvilke tiltak det konkret er tale om.

Forholdet til private interesser (grunneierinteresser) reguleres ikke av konsesjonsvilkår. Slike forhold avgjøres gjennom avtaler mellom de berørte partene og konsesjonæren eller på skjønn.

Et vassdragsinngrep vil som regel bestå over lang tid. Endrede samfunnsforhold og endrede holdninger til natur og miljø har medført at det legges stadig større vekt på miljøhensyn. Det har derfor oppstått et behov for å kunne pålegge rettighetshavere til eldre konsesjoner plikter utover det de gjeldende vilkår gir hjemmel for. Det er imidlertid ikke noen automatikk i at vilkårene i eldre konsesjoner skal endres som følge av dette. Hver konsesjon må vurderes konkret.

Hovedformålet med en revisjon av vilkår vil være muligheten for å bedre miljøforholdene i regulerte vassdrag. Revisjonsadgangen er ment å innebære en modernisering eller ajourføring av konsesjonsvilkårene. Revisjonen skal også gi anledning til å oppheve vilkår som har vist seg urimelige, unødvendige eller uhensiktsmessige. Revisjonen gir mulighet til å sette nye vilkår for å rette opp skader og ulemper for allmenne interesser som har oppstått som følge av reguleringene. Dette er særlig aktuelt ved skader og ulemper som ikke var forutsatt på konsesjonstidspunktet eller som i dag vurderes annerledes som følge av endrede samfunnsforhold og verdsetting av miljøkvaliteter.

Dagens standardvilkår som gis ved konsesjoner etter vassdragsreguleringsloven finnes på NVEs hjemmesider (www.nve.no). Standardvilkårene omfatter blant annet erosjonssikring, terskelbygging, biotopjustering, naturfaglige undersøkelser, fiskeutsettinger og kulturminner. De fleste av disse vilkårene følger direkte av loven. Eksempel på nyere vilkår som ikke følger direkte av loven er postene Naturforvaltning og Terskler m.v.. Dagens standardvilkår gir forvaltningen hjemmel til å pålegge regulanten blant annet å gjennomføre biotopjusterende tiltak og/eller utsetting av fisk, og naturvitenskaplige undersøkelser eller friluftslivsundersøkelser etter at konsesjonen er gitt. De eldste konsesjonene som ikke har vært gjenstand for revisjon har i dag ikke standardvilkår.

4.2 Muligheter for å få endret vilkår

Følgende muligheter foreligger til å endre vilkårene for en konsesjon eller et vassdragsinngrep:

- **Når det i loven åpnes for revisjon av vilkår**

Revisjonsadgangen er lovfestet i vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3 (hvor 30 års revisjonssyklus fastsettes), og etter overgangsbestemmelsen gitt i 1992, jf. kapittel 5.1 for nærmere omtale.

- **Når det i konsesjonen er inntatt vilkår om revisjonsadgang**

I noen konsesjoner kan det i vilkårene være inntatt bestemmelser som åpner for revisjon av enkelte vilkår, for eksempel revisjon av minstevannføringen etter 10 år. Også enkelte konsesjoner etter vannressursloven kan ha vilkår om revisjon.

- **Ved bestemmelse inntatt i manøvreringsreglementet**

De fleste manøvreringsreglement inneholder en bestemmelse om at konsesjonsmyndigheten kan fastsette nødvendige endringer, dersom det viser seg at manøvreringen medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser.

- **Når konsesjonæren selv søker om det**

Konsesjonæren kan når som helst søke om å få konsesjonen eller vilkårene endret. Vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3, annet ledd, lovfester konsesjonærenes adgang til å søke om endringer. Endring etter dette leddet kan bare finne sted etter initiativ fra konsesjonæren selv (reguleringsanleggets eier). En slik endring av vilkår kan fremmes utenom tidspunktene for alminnelig revisjon, i prinsippet når som helst.

- **Omgjøring etter vannressursloven § 28**

Bestemmelsen i vannressursloven kan være aktuell i sammenheng med en revisjon for å sikre gode helhetsløsninger i vassdraget, jf. kapittel 8.2. Omgjøring kan skje av hensyn til både allmenne og private interesser. Omgjøringsadgangen er begrenset til å gjelde i særlige tilfeller. Denne bestemmelsen gjelder ikke for tiltak som er behandlet etter vassdragsreguleringsloven.

- **Elvekraftverk**

For elvekraftverk med midlere årsproduksjon over 40 GWh gis vassdragsreguleringsloven § 10 nr. 3 om alminnelig revisjon anvendelse, jf. vannressursloven § 19, annet ledd.

- **Innkalling til konsesjonsbehandling etter vannressursloven § 66**

Denne bestemmelsen er begrenset til å gjelde i særlige tilfeller og kan kun benyttes når det foreligger sterke miljømessige hensyn. Ved en innkalling kan det bare settes vilkår etter vannressursloven. Denne bestemmelsen kan også være aktuell å benytte for å sikre gode helhetsløsninger der deler av utnyttelsen i vassdraget ikke faller inn under den reguleringskonsesjonen som er gjenstand for revisjon, jf. kapittel 8.2.

Når tidsbegrensede konsesjoner løper ut må de fornyes. Konsesjonsmyndigheten står i utgangspunktet fritt til å vurdere om det skal gis en ny konsesjon og eventuelt på hvilke vilkår. En søknad om fornyet konsesjon kan avslås av konsesjonsmyndighetene, og konsesjonæren kan også velge å si fra seg en konsesjon. Behandlingen av en fornyelse blir som en ordinær konsesjonsbehandling, og gir større muligheter for endring av vilkår enn tilfellet er i en revisjonssak eller med utgangspunkt i de hjemmelsgrunnlag som er nevnt ovenfor.

Innen forvaltningsretten finnes det generell adgang til omgjøring. Omgjøring etter forvaltningsloven § 35 hjemler adgang for et forvaltningsorgan til å endre eget vedtak uten at det er påklaget. Denne bestemmelsen har begrenset relevans for vannkraftkonsesjoner. Formålet med bestemmelsen er å gi forvaltningen anledning til å rette opp rettslige feil ved vedtaket, forutsetningsvis innen kort tid etter at vedtaket ble truffet.

I tillegg har forvaltningen en alminnelig ulovfestet omgjøringsadgang, som gir anledning til å endre vilkårene for en konsesjon dersom tungtveiende allmenne hensyn taler for det. Omgjøring i disse tilfellene bygger på et forvaltningsrettslig prinsipp som gir forvaltningen rett til å gripe inn dersom det eventuelt oppstår uforutsette situasjoner eller om andre sterke grunner taler for at det må foretas endringer i konsesjonsvilkårene. Vurderingen vil bero på en interesseavveining der endring som medfører ulempe for noen som vedtaket angår, må tillegges betydelig vekt. Forvaltningens ulovfestede omgjøringsadgang vil i praksis ikke begrunne en revisjon av hele konsesjonen, men vil først og fremst være aktuell for endring eller pålegg av enkelte vilkår. Ulovfestet omgjøringsadgang kan ikke brukes på konsesjonsfrie reguleringer da det ikke foreligger noe vedtak som kan gjøres om.

5 Revisjonsadgang

5.1 Når inntreer revisjonsadgangen?

Revisjonsbestemmelser kom inn i vassdragsreguleringsloven og industrikonsesjonsloven i 1959. Revisjonstiden ble satt til 50 år for tidsubegrensede konsesjoner. Det er derfor bare konsesjoner som er gitt i 1959 og senere som har bestemmelser om revisjon etter 50 år i vilkårene.

I 1992 ble vassdragsreguleringsloven endret på flere vesentlige punkter. Revisjonsintervallet ble endret til 30 år og fastsatt til å gjelde både for tidsbegrensede og tidsubegrensede konsesjoner. Dette har imidlertid bare virkning for konsesjoner gitt etter at lovendringen trådte i kraft i 1992.

Følgende overgangsregel ble vedtatt i 1992 (1992-06-19 nr. 62: Lov om endringer i vassdragsreguleringsloven m.fl.):

"Tidligere gitte tidsubegrensede konsesjoner kan revideres 50 år etter konsesjonstidspunktet. Revisjon kan for alle konsesjoner i alle tilfeller skje 30 år etter denne lovs ikrafttreden. Tidligere gitte konsesjoner etter vassdragsloven omfattes likevel ikke. For øvrig gjelder loven også for gitte konsesjoner."

Overgangsregelen har ingen frist for når en revisjon må starte, det vil si at alle konsesjoner eldre enn 50 år kan revideres. Det må her presiseres at overgangsregelen bare gjelder for tidsubegrensede konsesjoner gitt før 1992 i medhold av vassdragsreguleringsloven (eventuelt industrikonsesjonsloven), og ikke for tillatelser etter vassdragsloven. Tidsbegrensede konsesjoner vil ikke være omfattet av overgangsregelen om revisjon 50 år etter konsesjonstidspunktet, men vil være gjenstand for en ny konsesjonsbehandling etter konsesjonstidens utløp. Selve konsesjonsvurderingen må nødvendigvis bli annerledes i en fornyelsessak enn i de tilfeller hvor det skal foretas helt nye inngrep. Ved en fornyelse foreligger allerede skader og ulemper som følger av reguleringen, og alternativet til å gi ny konsesjon er enten å nedlegge anlegget eller gi konsesjon for en mindre regulering.

Med den nevnte overgangsbestemmelsen kan revisjonssakene deles inn etter mulig revisjonstidspunkt (tabell 1).

Tabell 1. Inndeling etter mulig revisjonstidspunkt

Typer konsesjoner	Mulig revisjonstidspunkt
Tidsbegrensede konsesjoner gitt før 1959	Ikke revisjon av vilkår, men fornyet behandling ved utløp av konsesjonen.
Tidsubegrensede konsesjoner gitt før 1959	Kan revideres etter 50 år regnet fra konsesjonstidspunktet.
Tidsubegrensede konsesjoner gitt i perioden 1959 frem til 1972 med vilkår om revisjon	Kan revideres etter 50 år regnet fra konsesjonstidspunkt. Aktuelt fra 2009.
Alle konsesjoner gitt i perioden 1972-1992 (både tidsbegrensede* og tidsubegrensede)	Alle kan revideres fra og med 2022 .
Alle konsesjoner gitt etter 1992	Kan revideres etter 30 år regnet fra konsesjonstidspunktet.
Reguleringer uten konsesjon	Ikke revisjonsadgang.

* Revisjon av tidsbegrensede konsesjoner må vurderes i lys av hva som er praktisk i forhold til konsesjonens utløp, jf. overgangsbestemmelsen om at samtlige konsesjoner kan revideres 30 år etter 1992. I Ot.prp. nr. 50 (1991-92) s. 108 høyre spalte står det at "dersom det er mindre enn 10 år igjen før konsesjonen utløper, så bør vilkårene som regel ikke underlegges en fullstendig revisjon. Det er ikke hensiktsmessig å underlegge konsesjonen en fullstendig revisjon når de nye vilkårene vil få såpass kort virketid."

Det løper ingen frist for å fremme krav om revisjon. Dette innebærer at det for eksempel fortsatt er mulig å fremme krav om revisjon for en konsesjon der revisjon kunne vært åpnet for 10 eller 20 år siden.

Krav om revisjon kan fremmes før det formelle revisjonstidspunktet. I mange tilfeller vil dette sikre en mest mulig helhetlig revisjon i vassdrag med flere ulike konsesjoner og revisjonstidspunkt. Dette kan også bidra til en god samordning med vannforskriftens vassdragsvise tilnærming. Vilårsendringer som følge av en revisjonssak fastsettes ved kongelig resolusjon og trer i kraft fra det formelle revisjonstidspunktet.

Etter at revisjon av vilkårene er vurdert eller foretatt, vil det være 30 år til neste, ordinære revisjonsmulighet.

Basert på en gjennomgang av konsesjonsdatabasen i NVE er det totalt 396 konsesjoner som kan tas opp til revisjon fram mot 2022 (tabell 2). Antallet omfatter konsesjoner gitt etter vassdragsreguleringsloven og industrikonsesjonsloven. Over halvparten av reguleringskonsesjonene kan tas opp til revisjon allerede i dag (2012). Hovedhensikten med vilårsrevisjoner er å bedre miljøforholdene. NVE skal derfor prioritere revisjon av reguleringskonsesjonene framfor revisjon av ervervskonsesjoner.

En komplett oversikt over reguleringskonsesjonene med revisjonstidspunkt er gitt i vedlegg 1 og er tilgjengelig på NVEs hjemmesider. Åpning av store og omfattende revisjonssaker vil bli kunngjort. En oversikt over status for revisjonssakene vil bli tilgjengelig på NVEs hjemmesider. Her vil det fremkomme hvilke konsesjoner det er krevd revisjon av, hvilke konsesjoner som er åpnet for revisjon, i hvilke revisjonssaker NVE har oversendt innstilling til Olje- og energidepartementet og hvilke revisjonssaker der endrede vilkår er fastsatt ved kongelig resolusjon.

Tabell 2. Oversikt over antall konsesjoner som kan komme til revisjon fram til 2022.

	Regulerings- konsesjoner	Ervervs- konsesjoner	Totalt
Konsesjoner gitt før 1992, aktuelle for revisjon frem mot 2022	340	56	396

5.2 Hvem kan fremme krav om revisjon?

Krav bør normalt fremmes og koordineres gjennom kommunene. I noen tilfeller ønsker imidlertid ikke kommunene å ta initiativ, enten fordi det er kommunene selv som er regulant eller av andre grunner. I slike tilfeller kan representanter for allmenne interesser som friluftsf- og naturvernorganisasjoner fremme krav direkte til NVE. Det er en fordel om de som fremmer krav har en lokal forankring.

Vannregionutvalget for det aktuelle området kan også fremme krav om revisjon. Dette vil bedre muligheten for å se helhetlig på vassdragene og bedre samordningen med arbeidet etter vannforskriften. I arbeidet med tiltaksanalyser og forvaltningsplaner vil behovet for revisjon bli synliggjort.

Enkeltpersoner kan også fremme krav om revisjon dersom det påpekes viktige allmenne interesser som tilsier endringer i konsesjonen.

I tillegg kan konsesjonæren til en hver tid søke om å få endret vilkårene, jf. vassdragsreguleringslovens § 10 nr. 3, annet ledd. NVE kan også åpne revisjonssak dersom det foreligger indikasjoner på at dette er nødvendig. Hovedregelen vil være at kravet fremmes av representanter for allmenne interesser.

Et krav om revisjon vil være tilstrekkelig begrunnet med en beskrivelse av hvilke skader og ulemper som må avbøtes, hva som er utilfredsstillende eller ikke fungerer og hvorfor, og eventuelt forslag over hvilke type tiltak og endringer det eventuelt kan være behov for.

5.3 Hva omfattes av revisjonsadgangen?

Hovedformålet med revisjon av vilkår er å bedre miljøtilstanden i regulerte vassdrag ved å sette nye vilkår for å rette opp miljøskader og ulemper som har oppstått som følge av reguleringen. Dette må avveies mot formålet med konsesjonen som er kraftproduksjon.

Hva omfattes?

I følge vassdragsreguleringsloven er det bare konsesjonsvilkårene som kan revideres, ikke konsesjonen som sådan. Det vil si at overføringene i og reguleringsgrensene for konsesjonen ikke er gjenstand for revisjon. Visse begrensninger i overføringen kan imidlertid vurderes ved revisjon, for eksempel minstevannføring i et gammelt elveløp eller restriksjoner på bekkeinntak.

Med disse begrensninger utgjør manøvreringsreglementet en del av konsesjonsvilkårene og kan dermed revideres på lik linje med andre konsesjonsvilkår. Av Ot.prp. nr. 50 (1991-92) fremgår det at ved revisjon kan alle vilkår undergis en ny vurdering på bakgrunn av de erfaringer man har gjort seg i løpet av konsesjonsperioden. Konsesjonsmyndighetene fastsetter eventuelle nye vilkår ut fra en helhetlig vurdering av hvilke forhold som gjør en endring påkrevet eller ønskelig på revisjonstidspunktet.

I en revisjonssak kan det blant annet være naturlig å stille krav om tiltak for å avbøte skader og ulemper knyttet til:

- magasinifylling og -tapping
- vannføring (og vannføringsvariasjon)
- vanntemperatur og vannkvalitet (valg av kilder for vannslipp gjennom året)
- hyppige endringer i vannstand og vannføring
- vandringshindringer for fisk (både opp- og nedvandring)
- naturmiljøet i og langs vassdraget (fisk, fugl, biologisk mangfold, friluftsliv, landskap mv.)
- andre forhold som følger av utbyggingen, for eksempel veier, ferdsel, merking, kulturminner etc.

Eldre konsesjoner har også relativt detaljerte vilkår om fiskeutsetting. Disse kan det ut fra lokale erfaringer være ønskelig å revidere. Spørsmål knyttet til opprydding, tipper og lignende kan også tas opp.

Hva omfattes ikke?

En revisjonssak gir ikke anledning til å forandre konsesjonens varighet, nedlegge hele anlegget, eller endre konsesjonen fra tidsubegrenset til tidsbegrenset. Bestemmelser om høyeste regulerte vannstand (HRV), laveste regulerte vannstand (LRV), overføringer m.v. er en del av konsesjonen og omfattes ikke av revisjonsadgangen. Dette følger av Ot. prop. nr. 50 (1991-92). Når det gjelder overføringer, så kan ikke en revisjon endre på tillatelsen til selve overføringen. Restriksjoner som i praksis umuliggjør utnyttelse av hele reguleringen er heller ikke en del av revisjonsadgangen. Hvilke restriksjoner dette er, vil kunne variere fra magasin til magasin og være avhengig av tilsigsforhold, magasin størrelse og så videre. Det vil for eksempel være lite aktuelt med restriksjoner som har som formål å sikre høy vannstand i et reguleringsmagasin på senvinteren av hensyn til ferdsel på isen. En slik restriksjon vil i stor grad begrense muligheten for å kjøre ned magasinet før vårflommen. I tillegg til ikke å få utnyttet magasinet og reguleringen, vil en slik restriksjon kunne føre til flomtap og økt flomfare nedover i vassdraget.

Privatrettslige forhold omfattes ikke av en vilkårsrevisjon, jf. Ot.prp. nr. 50 (1991-92) s. 78 første spalte: *"Grunneiere og andre rettighetshavere faller imidlertid utenfor fordi deres stilling må ansees avgjort ved skjønn."* Grunneiere, elveeierlag og andre private har fått erstatning for sine tap, og må gjøre opp sine forhold direkte med konsesjonæren.

Økonomiske krav omfattes normalt heller ikke av revisjon. Det må foreligge helt spesielle hensyn før det kan være aktuelt å pålegge næringsfond og andre økonomiske vilkår i revisjonssaker. Dette gjelder også økonomisk kompensasjon for miljølemper. Ifølge Ot.prp. nr. 50 (1991-92) s. 114 er behovet for oppjustering av årlige konsesjonsavgifter o.a. ivaretatt av lov av 3. juni 1983 nr. 51, jf. også lov av 12. juni 1987 nr. 62.

Åpning av en revisjonssak

NVE avgjør etter en konkret vurdering om revisjon skal åpnes. Av vannforvaltningsplanen i henhold til vannforskriften kan det framgå i hvilke vassdrag man ønsker at det åpnes for revisjon. Praksis har vært at det åpnes for revisjon dersom de krav som stilles ligger innenfor det som det er mulig å få endret i en revisjonssak. Dette er en praksis som vil bli videreført. At det åpnes for en revisjon innebærer at man får vurdert saken og er ikke ensbetydende med at kravene blir innfridd. Sentrale avveininger og hensyn som vil bli lagt til grunn ved NVEs vurdering av kravene er gitt i kapittel 9. NVEs beslutning om åpning eller ikke åpning av en revisjonssak kan påklages til Olje- og energidepartementet.

6 Forholdet mellom revisjon og vanndirektivet

6.1 Generelt

EUs rammedirektiv for vann (2000/60/EF) er gjennomført i norsk rett gjennom forskrift om rammer for vannforvaltning av 15.12.2006 (vannforskriften). Hovedformålet med forskriften er å beskytte, og om nødvendig forbedre, tilstanden i ferskvann, grunnvann og kystnære områder. Forskriften er hjemlet i plan- og bygningsloven, forurensningsloven og vannressursloven.

Miljøverndepartementet har det overordnede koordineringsansvaret, og Direktoratet for naturforvaltning leder den nasjonale tilretteleggingen for gjennomføring av vannforskriften. Utvalgte fylkeskommuner (vannregionmyndigheter) koordinerer arbeidet på regionalt nivå (11 nasjonale vannregioner).

Vannforskriften gir rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene. Det skal utarbeides og vedtas regionale forvaltningsplaner og tiltaksprogrammer med sikte på å oppfylle miljømålene, og fremskaffes nødvendig kunnskapsgrunnlag for dette arbeidet. Forvaltningsplanene skal vedtas av de relevante fylkestingene og har status som regionale planer etter plan- og bygningsloven § 8-4. I tillegg skal forvaltningsplanene godkjennes ved kongelig resolusjon.

For vannforekomster som ut fra nærmere angitte kriterier er pekt ut som sterkt modifiserte (SMVF), gjelder miljømål som er tilpasset hver vannforekomst, såkalt ”godt økologisk potensial”. I motsetning til miljømål for naturlige vannforekomster (”god økologisk tilstand”) er miljømål for SMVF ikke en fast størrelse. Samfunnsnyten ved å bruke vannet (for eksempel til energiproduksjon) inngår ved fastsettelsen av denne typen miljømål. Dette er vannforekomster som har så store naturinngrep at standard miljømål (”god økologisk tilstand”) ikke med rimelighet kan nås.

Der en vesentlig del av vannforekomsten er tørrlagt i deler av året, vil det ofte være naturlig å bruke vannforskriftens unntaksbestemmelser om mindre strenge miljømål, jf. § 10 som vurderer samfunnsnyten av det avbøtende tiltak sett i forhold til nytten av utbyggingen.

Arbeidet med lokale tiltaksanalyser og utarbeidelse av forvaltningsplaner i tidligere regulerte vassdrag vil tematisk omhandle mange av de samme elementene som revisjonen, og vil derfor gi viktige innspill til revisjonen. Tilsvarende vil eventuelle utredninger gjennomført i forbindelse med revisjon gi verdifulle innspill til tiltaksanalysene og forvaltningsplanene.

Godkjente forvaltningsplaner skal legges til grunn for regionale organers virksomhet og for kommunal og statlig planlegging og virksomhet i regionen, jf. plan- og bygningsloven § 8-2. Vedtak om gjennomføring av de tiltakene som inngår i tiltaksprogrammet treffes av ansvarlig myndighet etter relevant lovgivning. Godkjente forvaltningsplaner skal legges til grunn for sektormyndighetens saksbehandling, for eksempel i en revisjonssak. Det er sektormyndigheten ved NVE og Olje- og energidepartementet som med bindende virkning avgjør om revisjon kan og skal benyttes som virkemiddel for å bedre miljøtilstanden, og det er sektorregelverket som setter rammene for hvorvidt revisjon kan benyttes, jf. St. prp. nr. 75 (2007-2008). For NVEs del vil hjemlene for gjennomføring av miljøforbedrende tiltak som foreslås i forvaltningsplanene være nedfelt i eksisterende lovgivning.

I alle revisjoner vil det bli innført standardvilkår (kapittel 9.2). Dette vil gi mulighet for miljøforbedringer uten produksjonstap. Det er viktig at det i arbeidet med tiltaksanalysen og forvaltningsplanen kommer fram forslag til miljøtiltak som kan pålegges med hjemmel i standardvilkårene.

Sammenhengen mellom vannforskriften og sektorbeslutninger (som for eksempel revisjon) er vist i figur 2. Det er i oppfølging av forvaltningsplaner at revisjon vil være et aktuelt virkemiddel.

Figur 2. Sammenhengen mellom vannforskriften og sektorbeslutninger innen vassdragsmyndighetens ansvarsområder.

6.2 Hvordan samordne revisjoner med vannforskriften?

Hovedtyngden av revisjonsåpninger vil komme i perioden fram til 2022. Det foreligger i dag vedtatte forvaltningsplaner for utvalgte områder og innen 2015 skal det foreligge planer for alle vassdrag. Planene skal rulleres hvert sjette år. Dette innebærer at det i mange vassdrag vil pågå både en revisjon og utarbeidelse av forvaltningsplaner samtidig. Der disse prosessene skjer samtidig, skal de samkjøres i den grad det er hensiktsmessig.

1. Lokal tiltaksanalyse og forholdet til revisjon

Den lokale tiltaksanalysen skal gjennomføres for hvert vannområde/nedbørfelt. Eierskapet til den lokale tiltaksanalyse kan ligge hos kommunene eller lokale vannområdeutvalg. I regulerte vassdrag bør kraftverkseiere delta i den lokale prosessen med tiltaksanalysen, i tillegg til berørte allmenne interesser som miljø- og fiskeorganisasjoner.

Den lokale tiltaksanalysen vil være mer detaljert enn den oppsummerende, regionale planen. Ulike løsninger og forslag til optimale kombinasjoner av avbøtende tiltak og forslag til miljømål legges fram her. Tiltakene skal vurderes etter kostnadseffektivitet. Den lokale analysen vil kunne gi viktige innspill til revisjonen om hva som er de lokale problemene og de lokale ønskene for vassdraget. I tillegg kan det i den lokale prosessen komme fram forslag om avtaler mellom for eksempel regulant og kommune. Arbeidet som gjøres i forbindelse med karakterisering av vannforekomstene, og klassifisering basert på overvåkning, vil bidra med å skaffe oversikt over miljøtilstanden, og i hvilken grad økologien i vassdragene er påvirket av vannkraftreguleringen.

Dersom det allerede er gjennomført en vilkårsrevisjon i vassdraget, er det naturlig at de nye revisjonsvilkårene legges inn som en forutsetning i den lokale tiltaksanalysen.

Dersom det samtidig med tiltaksanalysen pågår en revisjon i vassdraget, er det naturlig at disse prosessene samordnes i den grad det finnes hensiktsmessig. Dersom NVE pålegger regulanten å gjennomføre miljøundersøkelser i revisjonsprosessen, vil det være det naturlig at disse utredningene også brukes som innspill til tiltaksanalysen. Felles befaringer i vassdraget kan også være aktuelt.

Dersom en tiltaksanalyse har forslag til miljøforbedringer som er uforenelige med gjeldende konsesjonsvilkår, kan også dette beskrives i forvaltningsplanen. Slike forslag vil være innspill som vil måtte avveies sammen med andre samfunnshensyn i en pågående eller etterfølgende revisjon.

2. Forvaltningsplan og forholdet til revisjon

Sektormyndighetene har ansvar for å utrede premissene for miljømål innen sine ansvarsområder (vannforskriften § 22) som del av arbeidet med forvaltningsplanene. Dersom det gjøres grundigere utredninger som del av revisjonsprosessen og det settes nye vilkår, justeres miljømålene i neste planfase. Gjennom en revisjon av vilkårene i en vannkraftkonsesjon vil grunnlaget for nye miljømål og avbøtende tiltak utførlig vurderes og fastsettes.

Godkjent regional plan vil inngå i grunnlaget for konsesjonsmyndighetens saksbehandling i en revisjonssak. I denne saksbehandlingen vil det bli foretatt ytterligere avklaringer og konkrete vurderinger av fordeler og ulemper ved de enkelte tiltak før endelig beslutning om tiltaksgjennomføring blir tatt. Konsesjonsmyndighetene kan derfor fatte vedtak som ikke er i samsvar med planen. Dersom det i revisjonsarbeidet blir nødvendig å fravike forutsetningene i den godkjente planen, skal vedkommende myndighet sørge for at vannregionmyndigheten er informert. Årsaken til at planen er fraveket må beskrives ved rapportering av tiltaksgjennomføring og ved neste rullering av planen. Forvaltningsplanen skal oppdateres hvert sjette år. Nye vilkår som er gitt ved en revisjon skal inkluderes i denne oppdateringen og miljømålene i forvaltningsplanen skal justeres i samsvar med nye vilkår.

Tiltak og tilhørende virkemidler skal vurderes hvert sjette år ved oppdatering av forvaltningsplanene. Andre virkemidler enn revisjon (jf. kapittel 4.2.) kan benyttes uavhengig av revisjonstidspunkt dersom miljøforbedrende tiltak skal prioriteres.

Tema som ikke er fullt ut dekket i forvaltningsplanen kan være viktige hensyn knyttet til brukerinteresser (for eksempel ferdsel og estetiske forhold). Nasjonale hensyn som forsyningssikkerhet og forholdet til nasjonale forpliktelser knyttet til andel fornybar energi vil også kunne gi en annen vektlegging i revisjonen. Dette kan være noen av årsakene til at pålagte vilkår i forbindelse med revisjon blir ulik dem som er anbefalt i forvaltningsplanen.

Norge er mer avhengig av vannkraft enn noe annet land i Europa. Magasiner og regulerbar kraft er avgjørende for en sikker energiforsyning der avrenningen varierer mye gjennom året og fra år til år. Det er nødvendig å husholdere strengt med vannet for å oppnå størst nytte. Dette krever grundige vurderinger av konsesjonsmyndigheten gjennom revisjonsprosessen.

7 Forholdet til O/U-prosjekter

Opprustning og utvidelse av vannkraftverk dekker begreper som modernisering, effektivisering, oppgradering og ombygging av vannkraftverk.

Med opprustning menes:

- å redusere falltapene, bl.a. ved å utvide tverrsnittene i vannveiene.
- å modernisere og automatisere kraftverkene for å øke den totale virkningsgraden, redusere driftsutgiftene og forbedre driftssikkerheten.

Med utvidelse menes:

- å overføre vann fra ikke-nyttede felt, eller føre vann fra ett felt til et annet som kan nytte det bedre.
- å øke eksisterende magasiner eller etablere nye.
- å utnytte fallhøyden bedre, enten ved å bygge helt nye kraftverk eller ved å heve overvannet eller senke undervannet.
- å øke maskininstallasjonen og slukeevnen for å få mer disponibel effekt under topplast og redusere flomtapene.

Opprusting og utvidelse (O/U) av eksisterende vannkraftprosjekter er relevant å vurdere i sammenheng med revisjoner. Ny teknologi og økt økologisk innsikt kan gjøre det realistisk å videreutvikle eksisterende vassdragsreguleringer på en miljømessig, teknisk og økonomisk gunstig måte. Ved å hente nytt vann inn i bestående reguleringer fra tiliggende nedbørfelt kan en både sikre og øke kraftproduksjonen og få større fleksibilitet når det gjelder å ta hensyn til miljøkrav i en revisjonssak. En kombinasjon av O/U og revisjon vil gi muligheter for i større grad å avbøte skader og ulemper i vassdraget, samtidig som kraftproduksjonen kan opprettholdes og i noen tilfeller økes.

Avveiningene ved vurdering av miljøkrav i en revisjonssak vil imidlertid være de samme uavhengig av om det foreligger muligheter for O/U eller ikke. Dette innebærer blant annet at potensielle O/U-prosjekter verken medfører at det lettere åpnes for revisjon eller at det pålegges mer omfattende miljøvilkår enn ellers.

O/U-prosjekter er en skånsom måte å få fram mer fornybar energi med reguleringsmulighet, fordi O/U-prosjekter i all hovedsak vil være knyttet til eksisterende magasiner og anlegg. Rene opprustingsprosjekter har normalt begrensede miljøvirkninger, men større utvidelser i form av nye overføringer eller økt reguleringshøyde vil medføre negative miljøvirkninger. Ved konsesjonsbehandling av O/U-prosjekter, og andre fysiske inngrep som medfører negative miljøvirkninger, vil vurderinger etter vannforskriftens § 12 om nye inngrep inngå.

NVE ser O/U- prosjekter og revisjon i sammenheng der det er hensiktsmessig og mulig. Dette er en praksis som vil bli videreført i kommende revisjonssaker. NVE skal i framtidige revisjonssaker be konsesjonæren vurdere om det finnes realistiske O/U- prosjekter som kan ses i sammenheng med vilkårsrevisjonen. En slik første grovvurdering av potensielle O/U-prosjekter bør eventuelt gjøres tidlig i prosessen.

I de tilfeller der en vilkårsrevisjon og et O/U-prosjekt berører samme konsesjon eller konsesjoner, skal NVE søke å behandle revisjonskravene sammen med konsesjonsbehandlingen av O/U-prosjektet. Gjennom endring av eksisterende vilkår og/eller fastsettelse av nye vilkår, kan mange av kravene i en revisjon bli løst.

Eventuelle krav som omhandler forhold som ikke kan finne sin løsning gjennom saksbehandlingen av O/U-prosjektet, for eksempel krav som er knyttet til andre konsesjoner enn dem som omfattes av O/U-prosjektet, må inngå i et eget revisjonsdokument som behandles parallelt med søknaden om O/U.

8 Prioritering og helhetlig tilnærming ved revisjon

8.1 Hvilke revisjonssaker skal gis prioritet?

Omfanget av kommende vilkårsrevisjoner kan bli stort. Det er 340 konsesjoner gitt etter vassdragsreguleringsloven som kan tas opp til revisjon frem til år 2022. Det må forventes relativt stor variasjon i de krav som fremsettes, da vassdragene og problemstillingene i dem kan variere betydelig. Eksempler på skader og ulemper som det er aktuelt å fremme krav knyttet til i revisjonssaker er tidligere omtalt i kapittel 5.3.

NVE vil prioritere saker der det åpenbart er store skader og ulemper for viktige allmenne interesser og der det er realistisk å oppnå miljøforbedring innenfor en rimelig kost-nytte vurdering, jf. momentlisten:

- Revisjonssaker i nasjonale laksevassdrag og andre vassdrag med særlig viktige fiskestammer og betydelige fiskeinteresser.
 - Begrunnelse: Viktige allmenne interesser berøres. Norge har et spesielt ansvar for vern av atlantisk laks og har utpekt 52 vassdrag som nasjonale laksevassdrag. Omlag halvparten av disse er regulerte under eldre konsesjoner.
- Revisjonssaker som gjelder skader og ulemper i vassdrag som er spesielt viktige for friluftsliv, landskapsopplevelse og naturmangfold (utvalgte naturtyper, prioriterte arter, ansvarsarter, truede eller nært truede arter eller naturtyper).
 - Begrunnelse: Normalt er det betydelige allmenne interesser knyttet til slike vassdrag.
- Revisjonssaker som kan ses i sammenheng med O/U-prosjekter.
 - Begrunnelse: Revisjon kombinert med realistiske O/U-prosjekt kan opprettholde eller i noen tilfeller øke produksjonen samtidig med at miljøtilstanden forbedres. Dette kan bidra til en bedre og mer helhetlig ressursutnyttelse i vassdraget.
- Revisjonssaker som blir regionalt prioritert i forvaltningsplaner etter vannforskriften som følge av store miljøulemper og kostnadseffektive forslag til avbøtende tiltak.
 - Begrunnelse: Forvaltningsplanen gir det regionale perspektivet og ulike revisjonssaker bør sees i sammenheng regionalt. Planen er basert på samlet og oppdatert kunnskap om miljøtilstand og mulige avbøtende tiltak i vassdragene. Planen gir mulighet til å prioritere vassdrag der miljøtiltak i andre sektorer har blitt gjennomført.
- Revisjonssaker hvor reguleringen er en vesentlig bidragsyter til den samlede belastningen som vassdraget er utsatt for.
 - Begrunnelse: Revisjon bør prioriteres i vassdrag hvor den samlede belastningen fra flere ensartede eller forskjellige inngrep er stor og det ved revisjon kan pålegges vilkår som, i en ikke ubetydelig grad, vil lempe denne belastningen.

NVE skal prioritere revisjonssaker både i vassdrag der det er aktuelt og der det ikke er aktuelt å innføre minstevannføringer eller magasinrestriksjoner. Gjennom standardvilkår kan det i flere tilfeller gjennomføres miljøforbedringer uten at kraftproduksjonen reduseres. Revisjoner der det kun innføres standardvilkår vil ha en kortere saksbehandlingstid. NVE har plikt til å behandle alle revisjonssaker. Forvaltningslovens saksbehandlingsregler og alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper er likevel

ikke til hinder for å ordne køen av saker forutsatt at det er basert på saklige vurderinger. I tillegg er det vesentlig at NVEs saksbehandling gir best mulig forutsigbarhet for aktørene og berørte samfunnsinteresser for øvrig.

8.2 Helhetlig tilnærming ved revisjon

I revisjonssaker er det viktig å se hele vassdraget under ett. Tillatelser kan derimot være gitt til ulik tid eller etter forskjellige lover. Revisjon gir anledning til å revidere vilkårene knyttet til selve reguleringen, herunder manøvreringsreglementet. Forholdene i hele vassdraget vil ikke nødvendigvis kunne revideres i forbindelse med revisjon av reguleringskonsesjonen (jf. figur 1 i kapittel 3).

Å samordne revisjonene for hele vassdraget vil være i tråd med vannforskriften hvor intensjonen om en nedbørfeltorientert forvaltning står sentralt. Det vil være naturlig at det i forvaltningsplaner etter forskriften kommer anbefalinger om å se gitte konsesjoner i sammenheng. I det følgende gjennomgås de virkemidler som finnes for å få dette til i praksis.

I ett og samme vassdrag vil det ofte være gitt flere konsesjoner over tid med forskjellige revisjonstidspunkter. For å sikre en mest mulig helhetlig revisjon av et vassdrag vil det i mange tilfeller være aktuelt å utsette alle revisjonene til revisjonstidspunktet for hovedkonsesjonen. Det kan også være mulig, av hensyn til en samlet revisjon, å fremskynde revisjonsbehandlingen av konsesjoner som formelt ikke kan revideres før senere. Eventuelle endrede vilkår som følge av revisjonen kan i slike tilfeller ikke bli gjort gjeldende før konsesjonen formelt kan tas opp til revisjon.

En rekke kraftverk har konsesjon etter den tidligere vassdragsloven eller etter vannressursloven, hvor det ikke er noen regel i loven som automatisk gir adgang til revisjon av vilkår. Flere gamle anlegg er konsesjonsfrie og således uten vilkår som kan revideres. I slike saker kan det være aktuelt å se revisjoner i sammenheng med eventuelle konsesjoner etter vassdragsloven/vannressursloven og de mulighetene som finnes for å endre disse eller sette nye vilkår. Vannressurslovens §§ 28 og 66 gir mulighet for dette, jf. kapittel 4.2.

I vassdragsreguleringslovens § 10, tredje ledd fremgår det at det for konsesjoner gitt etter 1992 kan fastsettes en kortere revisjonstid enn 30 år dersom det er gitt flere konsesjoner i samme vassdrag. Dette gir konsesjonsmyndigheten mulighet til å sette et tidspunkt for vilkårsrevisjon av alle reguleringstillatelser i et vassdrag. I nye reguleringskonsesjoner vurderer konsesjonsmyndigheten fortløpende mulighetene for å samordne revisjonstidspunktet med eldre konsesjoner. Dersom det ikke er fastsatt et konkret revisjonstidspunkt i konsesjonen gjelder den generelle revisjonstiden på 30 år fra konsesjonen ble gitt.

Dette betyr at konsesjonsmyndighetene har det lovgrunnlag som er nødvendige for å kunne bedre miljøtilstanden i tidlig regulerte vassdrag, og at dette kan gjøres på en måte som ivaretar vannforskriftens nedbørfeltorienterte tilnærming.

9 Avveininger og hensyn ved revisjon

9.1 Avveininger ved revisjon

I en revisjonssak skal det foretas en avveining mellom fordeler og ulemper ved nye eller endrede vilkår. Fordeler for allmenne interesser kan for eksempel være bedret fiske, enklere ferdsel og positive landskapsvirkninger. Samfunnsmessige ulemper kan for eksempel være tapt kraftproduksjon og svekket kraftbalanse som skaper behov for annen produksjon.

Vurderingen ved revisjon er ikke den samme som ved en ny vannkraftkonsesjon. For nye inngrep skal det gjøres en sammenligning av et omsøkt inngrep sett opp mot eksisterende tilstand før inngrepet er foretatt. Ved en revisjon skal det gjøres en sammenligning av et allerede utbygd kraftanlegg sett opp mot anlegget med foreslåtte avbøtende tiltak. Det relevante sammenligningsgrunnlaget ved en revisjon er med andre ord ikke tilstanden før reguleringen.

I avveiningen av nye eller endrede vilkår skal det gjøres en helhetlig vurdering av en rekke hensyn for å veie fordelene og ulempene. Et viktig hensyn er i hvilken grad de nye eller endrede vilkårene gir muligheter for vesentlige miljøforbedringer, det vil si at det må gjøres en vurdering av det berørte områdets verdi og de foreslåtte vilkårenes virkning på den berørte verdien. Et annet viktig hensyn vil være i hvilken grad nye eller endrede vilkår vil medføre redusert krafttilgang for samfunnet sett opp mot hensynet til forsyningssikkerhet, behovet for fornybar energi, kostnaden ved tiltaket for konsesjonæren med videre.

For å illustrere hva innføring av minstevannføring eller magasinrestriksjoner vil kunne medføre i form av produksjonstap, har NVE gjort noen beregninger av ulike scenarier. I nye konsesjoner i dag fastsetter man normalt krav om minstevannføring. Størrelsen på denne varierer mellom vassdrag, men i mange saker settes den lik Q 95¹ i vassdraget, ofte fordelt på en sommer- og vinterperiode. Beregningene viser at et slikt krav på strekninger som i dag ikke har minstevannføring til sammen vil føre til en betydelig reduksjon i kraftproduksjonen. Tilsvarende vil krav om høy magasinvannstand i sommerperioden kunne innebære redusert produksjon. Tross noe usikkerhet synliggjør beregningene at krav av denne typen i alle revisjonssaker vil påvirke kraftproduksjonen i Norge betydelig. Samtidig tyder ulike scenarier på at klimaendringene kan endre gjennomsnittlig årstilsig til magasin, fordeling av tilsig over året og omfanget av tørre og våte perioder. Endringer i årstilsiget vil kunne medføre økt produksjon eller redusert produksjon i forhold til når konsesjonen ble gitt. Økt produksjon kan også skyldes andre forhold enn økt tilsig, som for eksempel opprusting av teknisk utstyr, bedre utnyttelse av vannet og så videre. Variasjonene fra år til år i tilsiget er stort og det er også en viss usikkerhet knyttet til klimaframskrivningene. Det må derfor utvises varsomhet ved vektlegging av endringer i tilsiget, men det er et moment som bør vurderes i revisjonsdokumentene. Det er den sist oppdaterte tilsigsserien som skal legges til grunn for vurderingen av forholdet mellom potensielle miljøgevinster og redusert kraftproduksjon.

Ot.prp. nr. 50 (1991-92) legger føringer for hva det er relevant å ta hensyn til ved en revisjon. Hvilke nye og endrede vilkår som er relevante i den enkelte revisjonssaken vil være avhengig av en rekke forhold som ny lovgivning, endringer i samfunnsoppfatningen, interessekonflikter, nye skader eller ulemper, økologiske, hydrologiske eller økonomiske forhold, jf. Ot.prp. nr. 50 (1991-92) side 47. Det fremgår her blant annet at revisjon av vilkårene er ment å innebære en modernisering eller ajourføring av konsesjonsvilkårene. Forarbeidene gir også en omtale av betydningen av noen viktige forhold. Der fremgår det at det må tas i betraktning at alle skjerpelser i utgangspunktet medfører dyrere kraftproduksjon og en økonomisk belastning for konsesjonæren, men at det for eldre reguleringer der anlegget for lengst er nedskrevet, vil kunne være grunn til å gå lenger ved revisjonen enn ved nyere konsesjoner. Videre påpekes det at produksjonstap som følge av skjerpede vilkår om minstevannføring

¹ Q95 er den vannføringen som for en gitt periode overstiges i mer enn 95 % av tiden.

vil kunne få betydning for landets kraftbalanse. Dette tapet må veies opp mot den miljømessige vinningen. I avveiningen skal det tas hensyn til at forholdene har festet seg gjennom lang tid.

I andre førende dokumenter legges det vekt på mulighetene for miljøforbedringer. I St.meld. nr. 24 (2000-2001) "Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand" fremgår det at for å sikre helhetlig forvaltning av vannkraftressursene med økt vekt på miljøhensyn er det nødvendig å intensivere arbeidet med å revidere miljøvilkår for eksisterende utbygginger.

Ved eldre utbygginger ble natur og miljø ikke vektlagt på samme måte som i dag. Innføringen av åpent kraftmarked og flere utenlandsforbindelser har synliggjort verdien som ligger i vannkraften og dens regulerbarhet. Dette har ført til at mange kraftanlegg driftes annerledes enn da konsesjonen ble gitt, for eksempel med mer variabel vannføring. I tillegg er det i dag fokus på klimaendringer og behovet for fornybar energi. Revisjon av konsesjonsvilkår vil derfor måtte vurderes i lys av et endret miljø-, klima- og energiregime.

9.2 Innføring av standardvilkår

Gjeldende konsesjonsvilkår for eldre konsesjoner (fra før 1973) inneholder i liten grad hjemler for å pålegge konsesjonæren kompenserende tiltak for skader på naturmiljøet. Nyere konsesjoner har en rekke standardvilkår som gir hjemmel for å kunne pålegge miljøundersøkelser, fiskeutsetting med videre (jf. kapittel 4.2). Mange av de skader og ulemper som fremkommer i revisjonssaker vil kunne håndteres ved bruk av slike standardvilkår.

Innføring av standardvilkår ved revisjon vil innebære en modernisering eller ajourføring av konsesjonsvilkårene og i tillegg en betydelig forenkling av saksbehandlingen. Ved samtlige framtidige revisjoner vil de til en hver tid gjeldende standardvilkårene bli innført. Standardvilkårene vil formelt gjelde fra revisjonen er vedtatt ved kongelig resolusjon. I 2008 ble det innført en ny sektoravgift for bidrag til kulturminnevern i vassdrag. Det følger av St.prp. nr. 1 for Olje- og energidepartementet kapittel 5582 post 70 – bidrag til kulturminnevern. Forutsetningen for å pålegge dette vilkåret er at det ikke har vært foretatt undersøkelser tidligere i tråd med de krav som da gjaldt, enten dette var etter nåværende eller tidligere lovgivning. Etter om lag 1960 er standardvilkår om undersøkelsesplikten for kulturminner satt inn i vilkårssettet.

Inntektene fra sektoravgiften skal øremerkes finansiering av statlige utgifter knyttet til kulturminnetiltak i vassdrag. Sektoravgiften pålegges vassdragskonsesjonærer ved innføring av et standardvilkår om at konsesjonærene ved revisjon skal innbetale et bidrag på 7000 kroner (2006-kroner som indeksjusteres) per GWh magasinkapasitet. Engangsbeløpet skal dekke alle kostnader knyttet til kulturminnetiltak, det vil si arkeologiske undersøkelser som omfatter kartlegging, registrering, utgravinger, sikring og konservering. I tillegg til kunnskapsproduksjon og formidling som omfatter rapportering og å gjøre resultatene tilgjengelig for allmennheten.

NVE er gitt myndighet til å innkreve sektoravgiften og dette vil være en inntekt i statsbudsjettet under Olje- og energidepartementet. Riksantikvaren fremmer forslag til konkrete prosjekter/tiltak til Olje- og energidepartementet i henhold til de årlige budsjettfristene. Olje- og energidepartementet vil gjennom årlige tildelingsbrev stille bevilgninger til disposisjon for Riksantikvaren. Det er en forutsetning at kulturminneundersøkelsene skal foretas når magasinene likevel er nedtappet, slik at det ikke vil være til ulempe for reguleringen av vassdraget.

Standardvilkårene gir de relevante fagetatene fullmakt til å fastsette avbøtende tiltak. Tiltak som vil kunne pålegges i medhold av standardvilkårene er blant annet:

- Erosjonssikring (NVE)
- Terskelbygging (NVE)
- Biotopjustering (NVE)
- Naturfaglige undersøkelser (DN/FM)
- Fiskeutsettinger, rognplanting, fisketrapper og så videre (DN/FM)
- Bidrag til kulturminnevern i vassdrag (RA/NVE)

Tiltakene vil kunne følges opp ved senere tilsyn av relevant fagetat, blant annet av Direktoratet for naturforvaltning (DN), fylkesmannen (FM), Riksantikvaren (RA) eller NVE. Innføring av standard naturforvaltningsvilkår vil gi DN/FM mulighet til å fastsette krav om tiltak som bedrer fiskebestanden eller øvrige miljøforbedringer som ikke går utover kraftproduksjonen. Riksantikvaren skal foreslå hvilke kulturminnetiltak som skal iverksettes med midler fra sektoravgiften.

Standardvilkårene er omfattende. Det presiseres at eventuelle pålegg må vurderes nøye med hensyn til kostnad og nytte av tiltaket. Pålegg må skje innenfor de forutsetninger og rammer som ligger i selve konsesjonen.

Figur 3. Fisketrapper er et eksempel på tiltak som kan pålegges i medhold av naturforvaltningsvilkårene (foto: Rune Flatby).

9.3 Når er pålegg om minstevannføring og magasinrestriksjoner mest aktuelle?

Ved å innføre standardvilkår vil revisjonssakene i stor grad kunne reduseres til vurderinger knyttet til endringer i manøvreringsreglementet, herunder minstevannføring og magasinrestriksjoner, i de vassdragene der det er aktuelt. Pålegg om minstevannføring og magasinrestriksjoner vil fastsettes hvor spesielle hensyn tilsier det. Om slike tiltak er aktuelle i den enkelte revisjonssak vil bero på en vurdering av følgende forhold:

1. Berørte områders verdi og potensiale
2. Avbøtende tiltaks virkning på berørt verdi
3. Avbøtende tiltaks produksjonstap og kostnad

1. Aktuelle tema for verdivurdering av et berørt område i revisjonssammenheng vil i første rekke være friluftsliv og landskapsopplevelse, fisk og fiske og naturmangfold (utvalgte naturtyper og prioriterte arter). Konkretisering av dette er gitt i etterfølgende tekst. Det er stor variasjon mellom ulike vassdrag og magasiner. Skader og ulemper for miljø og samfunn som er store i et vassdrag behøver ikke være det i andre med samme type inngrep. Naturmangfoldlovens alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk skal legges til grunn ved vurderingen av hvordan naturverdiene i et vassdrag eller vassdragsavsnitt kan ivaretas ved revisjon. I denne sammenheng skal det være aktuelt å vurdere den samlede belastningen vassdraget er utsatt for og i hvilken grad denne kan lettes ved nye eller endrede vilkår for konsesjonen.

2. Virkningen av det aktuelle avbøtende tiltaket på berørt verdi vil også være et sentralt moment i vurderingen. Siden det er stor variasjon mellom ulike vassdrag og magasiner vil også virkninger og nytte av ulike tiltak variere.

I enkelte regulerte vassdrag er det relativt store og uregulerte restfelt som sørger for vann slik at behovet for vilkår om minstevannføring er begrenset. Noen elver vil ha behov for minstevannføring gjennom hele året for å avbøte skader og ulemper, mens andre vil kunne klare seg med sommervannføring i tillegg til biotopjusterende tiltak. I mange tilfeller vil et vannslipp begrenset til bestemte perioder ha god miljøeffekt, mens det i andre tilfeller eventuelt vil måtte slippes mye vann for å oppnå en ønsket effekt. I enkelte vassdrag eller vassdragsavsnitt kan det være nok vann, men det kan være hyppige vannstandsvariasjoner grunnet effektkjøring som gir miljøutfordringer.

3. Et avbøtende tiltaks medfølgende produksjonstap og kostnad vil kunne variere betydelig fra sak til sak og medføre ulike vurderinger av tiltaket. En kubikkmeter vann til minstevannføring vil ha ulik verdi i form av tapt kraftproduksjon som følge av ulik fallhøyde, sesong med videre.

I mange revisjonssaker vil det måtte forventes motstridende krav når det gjelder minstevannføring nedstrøms et magasin og krav til høy magasinfylling. Krav til økt eller ny minstevannføring vil mange steder øke risikoen for lavere magasinvannstand, fordi uansett tilsig må det tappes for å opprettholde minstevannføringskravet. Likeledes vil krav om magasinrestriksjoner kunne påvirke vannstand, vannføring og vanntemperatur nedstrøms magasinet. Økt flomfare som følge av krav om høy magasinfylling er en reell og kjent problemstilling. Dette kan skape nye interessekonflikter mellom brukere av magasinet og brukere av strekninger nedstrøms magasinet.

Av Ot.prp. nr. 50 fremgår det også at pålegg ikke skal medføre vesentlig produksjonstap for konsesjonæren og at hensynet til opprettholdelse av kraftproduksjon og reguleringsevne skal veie tungt.

Det er viktig å kjenne til og vurdere avveininger mellom miljøforbedringer og ulemper for samfunnet som er gjort i arbeidet etter vannforskriften.

Ovennevnte tydeliggjør behovet for individuell vurdering. Det er stor forskjell mellom ulike vassdrag, og det er derfor lite hensiktsmessig i disse retningslinjene å gi konkrete føringer for når, hvor og hvordan tiltak som minstevannføring og magasinrestriksjoner eventuelt skal pålegges. Tiltak må tilpasses det enkelte vassdrag og selve revisjonsprosessen vil avveie de ulike interessene, både oppstrøms og nedstrøms, og mellom kraftproduksjon og miljøinteresser.

Til tross for dette er det imidlertid mulig å si noe generelt om hvilke forhold som tilsier at ulike pålegg kan være særlig aktuelle.

Minstevannføring

Minstevannføring som avbøtende tiltak kan gi store miljøforbedringer i regulerte elver. Det skilles ofte mellom ulike typer minstevannføring, som kontinuerlig stabil vannføring og variabel, såkalt ”miljøbasert” vannføring. Bestemmelser om minstevannføring følges i mange tilfeller av bestemmelser om vannføringsrestriksjoner, eksempelvis for å hindre raske senkninger i forbindelse med effektkjøring. I disse retningslinjene er minstevannføring benyttet som samlebegrep for dette.

Formålene med minstevannføringer er mange, alt fra å opprettholde en mindre vannføring for å sikre et visst livsmiljø for akvatiske planter og dyr, til mer kompliserte vannføringsregimer for å sikre bestemte arter. Minstevannføringer kan også ha som hensikt å forbedre landskaps- og vassdragelementer, som for eksempel fosser eller å bedre resipientforholdene. Minstevannføringer kombineres ofte med habitatjusterende tiltak som terskler, der selv begrensede vannmengder kan gi store miljøforbedringer.

Figur 4. Profil for kontroll av minstevannføring i elv (foto: Harald Andreas Viken).

Krav knyttet til behov for minstevannføring på tørrlagt strekning, eller justering av eksisterende minstevannføring i forbindelse med revisjon vil være *særlig* aktuelt å vurdere i tilfeller hvor:

- *Vassdraget ligger sentralt i områder av stor verdi for friluftsliv og landskapsopplevelse*

Vann og vassdrag er landskapselementer som er viktige for naturopplevelse og for utøvelse av friluftsliv. Flere friluftslivsaktiviteter er direkte knyttet til vann som bading, fritidsfiske og båtliv. Mange ferdselsårer som er viktige for friluftslivet følger vann og vassdrag.

Hvorvidt et berørt vassdrag faller inn under dette punktet kan vurderes på et overordnet nivå med utgangspunkt i noen enkle kriterier hentet fra retningslinjer for små vannkraftverk (OED 2007). Områder av stor verdi for friluftsliv kan blant annet være:

- Svært viktige friluftsområder (klassifisert til verdi A etter DNs håndbok 25)
- Offentlig sikrede friluftsområder

I tillegg vil berørte områder og vassdrag som har et stort potensial for friluftsliv og landskapsopplevelse med hjelp av tiltak, som for eksempel minstevannføring, kunne verdsettes til stor verdi.

- *Vassdraget er av stor verdi for fisk og fiske, eller har et stort potensial*

Fisk og fiske har historisk sett vært et viktig tema i forbindelse med vannkraftutbygging. Temaet har i hvert fall to dimensjoner. Fisk er en del av det biologiske mangfoldet. Norge har blant annet et spesielt ansvar for å opprettholde levedyktige bestander av atlantisk laks og har utpekt 52 vassdrag som nasjonale laksevassdrag. Fiske er også tradisjonelt en viktig friluftslivsaktivitet og kan også være en viktig del av utmarksbasert næringsvirksomhet.

I St.prp. nr. 32 (2006-2007) ”Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder” framgår det at villaksen vil være et sentralt vurderingstema i forbindelse med revisjon av vannkraftkonsesjoner. Som en hovedregel skal det likevel ikke pålegges tiltak som medfører vesentlige reduksjoner i kraftproduksjonen. Revisjoner vil bli brukt for å forbedre forholdene for villaksen i vassdrag med vannkraftinngrep. Omløpsventiler i kraftverkene og overgang fra bunntapping til tapping av vann fra overflaten i magasiner kan ha stor positiv betydning for villaksen. I tillegg vil minstevannsføring kunne sikre laksen på en langt bedre måte.

Figur 5. Fiske som friluftaktivitet (foto: Eilif Brodtkorb).

Hvorvidt et berørt vassdrag er av stor verdi for fisk og fiske kan vurderes på et overordnet nivå ved å ta utgangspunkt i noen enkle kriterier (OED 2007 og DN-Håndbok 15). Følgende vassdrag er vurdert å være av stor verdi for temaet fisk og fiske:

- Nasjonale laksevassdrag
- Lokalteter med relikts laks
- Vassdrag med sikre storaurebestander
- Prioriterte vassdragslokaliteter etter DNs håndbok 15
- Vassdrag med sjøvandrende (anadrom) fisk og store fiskeinteresser
- Vassdrag med innlandsfisk og store fiskeinteresser

Også vassdrag som har et stort potensial for fisk og fiske med hjelp av minstevannføring kan verdsettes til stor verdi.

- *Vassdraget er viktig for utvalgte naturtyper eller prioriterte arter etter naturmangfoldloven*

Utpeking av prioriterte arter og utvalgte naturtyper er viktig for å ivareta forvaltningsmålene i naturmangfoldloven. Prioriterte arter kan forekomme i regulerte vassdrag, og økt vannføring kan være viktig for å styrke mulighetene for artens overlevelse i vassdraget. Også for forekomster av utvalgte naturtyper kan økt vannføring være et viktig virkemiddel for ivaretagelse. For å hindre en eventuell fortsatt skade eller forringelse, må vannbehovet i form av minstevannføring for disse artene eller naturtypene utredes grundig.

- *Andre truede eller nært truede arter (NR) eller naturtype, eller arter eller naturtyper som Norge har et særskilt ansvar for å ta vare på.*

I vurderingen av om det skal pålegges vilkår om for eksempel minstevannslipp skal det også legges vekt på om vassdraget er eller har økologisk funksjonsområde for truede eller nært truede arter.

- *Truede naturtyper (NR) og naturtyper etter DN's håndbok 13 og 15*

Dersom det finnes truede naturtyper i vassdraget eller naturtyper som er omtalt i DN's håndbøker 13 og 15, skal dette vektlegges ved vurderingen av om nye vilkår om minstevannføring er aktuelt.

Magasinrestriksjoner

Magasindisponering kan kort oppsummert deles i tre sesonger som hver har sine egenskaper:

- Vintersesongen med tapping og lite eller ikke noe tilsig.
- Vårsesongen med smelting og oppfylling av magasin.
- Sommer/høstsesongen er normalt preget av store variasjoner mellom år, mellom vassdrag og mellom magasin.

Manøvreringen av magasinene er spesifisert i konsesjonen gjennom grensene for HRV og LRV. Det kan gis vilkår som gir sesongmessige restriksjoner innenfor disse grensene. Slike vilkår er ofte gitt for å bedre forholdene for ulike brukerinteresser, for eksempel hensynet til båttrafikk, landskap, flom eller fiske. Også økologiske forhold kan ligge til grunn for slike vilkår, eksempelvis høy vannstand i perioder for å lette oppvandring av fisk til gytebekker. Magasinrestriksjoner kan også være gitt for å sikre visse vannføringer på strekningen nedstrøms utløp av tilhørende kraftstasjoner, eksempelvis for å hindre effektkjøring og sterkt fluktuerende vannstand eller vannføring.

I en del magasiner har regulantene frivillig innført restriksjoner utover det som fremgår av manøvreringsreglementene. Muligheten for en fleksibel disponering av et magasin øker generelt med størrelsen på magasinet. Sesongmagasiner vil normalt ha større muligheter enn døgnmagasiner for å håndtere eventuelle restriksjoner uten at det umuliggjør utnyttelse av hele reguleringen. Restriksjoner som i praksis umuliggjør utnyttelse av hele reguleringen er ikke en del av revisjonsadgangen.

Behovet for magasinrestriksjoner er i første rekke knyttet til sommerperioden der de allmenne interessene knyttet til bruk av magasinområdet normalt er størst. Et vanlig krav er å ha en høy vannstand om sommeren og tidlig på høsten. Behovet for en viss vannstand i magasinene i denne perioden kan være begrunnet med hensyn til landskap og estetiske forhold, reiseliv, jakt, fiske, friluftsliv og båtferdsel.

Om vinteren er bruken av magasinområdene mindre, og reguleringsmagasinene og landskapet rundt fremstår annerledes da de normalt er dekket av snø og is. Nedtappede magasiner om vinteren er derfor mindre konfliktfylte enn om sommeren. Eventuelle restriksjoner på magasinene om vinteren vil gi store produksjonstap og øke flomfaren på vårparten, og anses derfor å være lite aktuelle.

Ved vurderinger knyttet til magasinrestriksjoner vil det være et vesentlig moment å ta hensyn til flomfaren.

Figur 6. Reguleringsmagasin (foto: Jens Aabel).

Det kan stilles absolutte krav, for eksempel om at vannstanden må være et visst antall meter under HRV i en periode om sommeren. Slike krav bør være utformet slik at de med stor sikkerhet kan oppfylles også i tørre år. I praksis vil det i de fleste revisjonssaker være mer aktuelt å sette magasinbegrensninger som krever at regulanten skal prioritere oppfylling fra vårflommen starter og frem til vannstanden er kommet på et visst nivå. Tapping under dette nivået skal ikke forekomme før etter en viss dato. Dette vil kunne medføre mindre tapt produksjon sammenliknet med absolutte krav. Med denne type restriksjoner vil det i enkelte tørre år ikke oppnås en ønsket fyllingsgrad i magasinene.

Av hensyn til nedenforliggende elvestrekning kan det være aktuelt å stille krav til hvor hurtig vannstanden i magasinet skal kunne endres over tid. Slike krav vil kunne begrense muligheter for raske vannstandsendringer både i magasinet og på elvestrekninger nedstrøms utløpet av kraftstasjonen.

Restriksjoner på hvor raskt vannføringen nedstrøms en kraftstasjon kan endres, vil i mange tilfeller også kunne utløse et behov for tiltak i form av en omløpsventil eller andre tiltak som sikrer en viss vannføring dersom kraftstasjonen faller ut.

Krav om magasinrestriksjoner i forbindelse med revisjon vil være særlig aktuelt i tilfeller hvor:

- *Magasinet ligger sentralt i viktige områder for friluftsliv og landskapsopplevelse*

Vann og vassdrag er landskapselementer som er viktige for naturopplevelse og for utøvelse av friluftsliv. Flere friluftslivsaktiviteter er direkte knyttet til vann som bading, fritidsfiske og båtliv. Mange ferdselsårer som er viktige for friluftslivet følger vann og vassdrag. For verdivurdering henvises det til det som tidligere er skrevet ovenfor om minstevannføring.

- *Magasinet har utfordringer knyttet til erosjonsproblematikk som følge av manøvreringsregimet*

Erosjon i reguleringsmagasiner er ikke uvanlig og kan skape store ulemper for både regulant og for viktige allmenne interesser som fiske, bading og annen rekreasjon.

- *Manøvreringen av magasinet medfører raske og uheldige vannstandsendringer på elvestrekninger av stor verdi for fisk og fiske nedstrøms kraftstasjonsutløp*

En manøvrering av magasinet som gir raske og hyppige vannstandsvariasjoner nedstrøms utløp av kraftstasjoner kan medføre stranding av fisk og bunndyr, påvirke eventuell vandring og gyting, og vanskeliggjøre forhold for fiske og friluftsliv. For verdivurdering henvises det til det som tidligere er skrevet om minstevannføring.

10 Saksgang for revisjoner

Det er tatt utgangspunkt i de ulike hovedaktørene i en revisjonsprosess og det synliggjøres hva som forventes i de ulike fasene av revisjonsprosessen. Hovedaktørene i en revisjonsprosess er:

- De som krever revisjon (representanter for allmenne interesser)
- Innehaver av konsesjonen som revideres (konsesjonærene)
- Ansvarlig myndighet (NVE/OED/Kongen i Statsråd)

1. Krav om revisjon

Representanter for allmenne interesser påpeker og begrunner behov for endringer/krav overfor NVE (vassdragsmyndigheten), eller NVE påbegynner revisjonssak der behovene allerede er tilstrekkelig dokumentert.

2. Kommentering av innkomne krav

NVE ber konsesjonæren kommentere kravene og samtidig vurdere om det finnes muligheter for O/U prosjekter som kan ses i sammenheng med en eventuell revisjon.

3. Åpne revisjonssak

NVE avgjør om revisjonssak åpnes. Denne avgjørelsen kan påklages til Olje- og energidepartementet.

4. Utarbeidelse av revisjonsdokument

Konsesjonær utarbeider revisjonsdokument etter mal (vedlegg 2).

5. Revisjonsdokument på høring

NVE sender revisjonsdokumentet på høring til berørte parter. Prosess knyttet til eventuelt O/U prosjekt søkes samordnet med dette.

6. Kommentering av innkomne høringsuttalelser

NVE sender høringsuttalelsene til konsesjonær for uttalelse og kan kreve faglige tilleggsundersøkelser eller annet faglig relevant dokumentasjonsbehov.

7. Innstilling til OED

NVE oversender innstilling til OED om eventuelle endringer av vilkår, med forslag til nye vilkår.

8. Kongen i Statsråd vedtar revisjon av reguleringskonsesjonen ved kongelig resolusjon.

9. Konsesjonærens muligheter etter en revisjon til å si fra seg konsesjonen.

10. Ikrafttredelse av nye konsesjonsvilkår

Nedenfor følger utdypende kommentarer til det enkelte ledd i saksgangen.

1. Krav om revisjon

Representanter for allmenne interesser påpeker og begrunner behov for endringer/krav overfor NVE. Et krav om revisjon vil være tilstrekkelig begrunnet med en kort beskrivelse av hvilke skader og ulemper som må avbøtes, hva som er tilfredsstillende eller ikke fungerer og hvorfor, og eventuelt hvilke typer tiltak og endringer det eventuelt kan være behov for. Det vil for eksempel ikke være nødvendig å tallfeste et ønske om minstevannføring. Et eksempel på en konkret beskrivelse er at på denne strekningen (en konkret stedfestet strekning) bør det være nok vann til at det blir tilfredsstillende vannspeil for å oppnå et bedre landskapsbilde, sikre gyteplasser eller lignende. En oversikt over de mest aktuelle miljøtiltakene i forbindelse med revisjon er gitt i vedlegg 3.

Standard naturforvaltningsvilkår kan brukes som et utgangspunkt og sjekklister for å påpeke og begrunne forhold ved reguleringen som foreslås endres. Gjeldende standardvilkår finnes på NVEs hjemmesider.

I denne innledende fasen av en revisjonssak er det nødvendig med en omfattende innsamling og gjennomgang av tilgjengelig dokumentasjon fra tidligere konsesjonsbehandling og nyere utredninger. Muligheter og begrensninger vedrørende forbedring av forholdene i vassdraget vil fremkomme gjennom arbeidet som konsesjonæren må gjøre med revisjonsdokumentet.

De krav som fremmes må være innenfor rammen av revisjonsinstituttet. NVE vurderer om dette er tilfellet for de enkelte krav som fremmes. Dersom kravene fremstår som uklare, utenfor revisjonsreglene eller for øvrig trenger endringer eller utdypninger, vil NVE sende kravene tilbake til kravstiller som må foreta de nødvendige endringene. Det er en fordel for det videre arbeidet med revisjonen om kravene fremsettes i prioritert rekkefølge.

En oversikt over saker hvor det er krevd revisjon av vilkår vil bli tilgjengelig på NVEs hjemmesider.

2. Kommentering av innkomne krav

Konsesjonæren vil bli gitt mulighet til å kommentere de framlagte kravene, blant annet for å gi tilleggsopplysninger og korrigere eventuelle feil. Videre har konsesjonæren en selvstendig interesse i å påvise at enkelte vilkår er unødvendige, mens andre fungerer tilfredsstillende og bør stå uendret. En revisjon betyr ikke nødvendigvis endringer til ugunst for konsesjonæren, siden det også er adgang til å oppheve vilkår som har vist seg urimelige eller unødvendige for konsesjonæren. For konsesjonæren vil revisjonene medføre mer arbeid og ekstra utgifter.

Konsesjonæren må gi en oversikt over hva som finnes av relevant dokumentasjon om kravene som stilles og på hvilke områder det eventuelt kan være behov for ytterligere utredninger og dokumentasjon.

Konsesjonæren blir bedt om å gjøre en første grovvurdering av O/U-muligheter og eventuelle løsninger knyttet til revisjonskravene. Det er ønskelig å trekke andre parter inn i prosessen (berørte interesser og forvaltningen). En slik første grovvurdering vil gjøre det enklere for forvaltningen å vurdere hvordan en videre prosess bør legges opp.

3. Åpne revisjonssak

Etter at krav er fremsatt vil disse bli gjenstand for en skjønnsmessig vurdering fra NVEs side om det skal åpnes for revisjon eller ei. Under forutsetning av at de krav som fremmes ligger innenfor det som er mulig å få endret på i en revisjonssak, har gjeldende praksis vært at det åpnes for revisjon. Dette er en praksis som vil bli videreført.

I revisjonssaker skal NVE være opptatt av i størst mulig grad å se vassdraget under ett. I ett og samme vassdrag vil det ofte være gitt flere konsesjoner over tid med forskjellig revisjonstidspunkt. For å få til en samordnet revisjon vil det derfor i mange tilfeller være aktuelt å utsette eller fremskynde enkelte revisjoner til revisjonstidspunktet for hovedkonsesjonen.

Som tidligere nevnt har en rekke kraftverk konsesjon etter vassdragsloven som ikke har noen regel om revisjon av vilkår. Flere gamle anlegg er konsesjonsfrie og uten vilkår som kan revideres. I slike saker vil NVE vurdere de muligheter som finnes for i størst mulig grad få til en samordnet revisjon i vassdraget.

Det kan være aktuelt å avvente eller fremskynde behandlingen av revisjonen for å oppnå bedre samordning med tiltaksanalyser eller forvaltningsplaner etter vannforskriften.

Ved åpning av større revisjonssaker vil aktuelle dokumenter bli gjort tilgjengelig på NVEs nettsider. Aktuell vannregionmyndighet får kopi av vedtak om åpning av revisjon.

En oversikt over alle saker hvor det er åpnet for revisjon av vilkår vil bli tilgjengelig på NVEs hjemmesider. Vedtak om åpning av en revisjonssak kan påklages til Olje- og energidepartementet.

4. Utarbeidelse av revisjonsdokument

Ved utarbeidelse av revisjonsdokumentet skal konsesjonæren legge vekt på de forholdene som fremgår av kravsdokumentet og NVEs begrunnelse for åpning av revisjonssak. Ved behov for ytterligere presisering og prioritering av kravene bør dette skje i dialog mellom kravstiller, konsesjonær og NVE. Behovet for eventuelt nye utredninger må vurderes konkret, jf. Ot.prp. nr. 50 (1991-92), og vil avhenge av hva slags krav som er fremmet og hva som foreligger av dokumentasjon. Eventuelle utredninger skal baseres på mest mulig oppdatert kunnskap og metodikk. I den grad det er nødvendig med sakkyndige utredninger, må disse bekostes av konsesjonæren, jf. Ot.prp. nr. 50 (1991-92).

Dersom det er aktuelt å samordne O/U-prosjekter med revisjon, vil den videre prosess måtte avklares i dialog med ovennevnte aktører før utarbeidelse av revisjonsdokumentet (jf. kapittel 7).

Et revisjonsdokument skal ha følgende disposisjon:

1. Oversikt over gitte konsesjoner i vassdraget
2. Omfang og virkeområde for de konsesjoner som skal revideres
3. Oversikt over reguleringsanlegg, magasiner, berørte elvestrekninger og kraftanlegg
4. Oppdaterte hydrologiske grunnlagsdata; vannstander og restvannføringer og historiske hydrologiske grunnlagsdata der det er mulig
5. Beskrivelse av dagens manøvreringsreglement og manøvreringspraksis

6. Oversikt over kraftproduksjon
7. Oversikt over eventuelle utredninger og avbøtende tiltak som er gjort i forbindelse med reguleringen i den senere tid
8. Erfarte og dokumenterte skader og ulemper som følge av reguleringen, med særlig vekt på fisk, friluftsliv, erosjon, landskap, naturens mangfold, kulturminner og andre miljøforhold
9. Status i forhold til planprosessen etter vannforskriften
10. Konsesjonærens vurdering av eksisterende vilkår, konsekvensene av reguleringen og en vurdering av innkomne krav
11. Konsesjonærens forslag til endringer i vilkårene, aktuelle avbøtende tiltak og muligheter for O/U-prosjekter

Revisjonsdokumentet skal sendes til NVE for kvalitetskontroll før det sendes på høring. Konsesjonæren skal utarbeide et utkast til revisjonsdokument innen seks måneder fra revisjonssaken åpnes. Det skal skisseres en fremdriftsplan for ferdigstilling av dokumentet.

Ytterligere informasjon knyttet til utarbeidelse av revisjonsdokumentet er gitt i vedlegg 2.

5. Revisjonsdokument på høring

Revisjonsdokumentet sendes på høring til berørte parter. Normalt er berørte parter initiativtaker, vedkommende kommune eller kommuner, vedkommende vannregionmyndighet (fylkeskommunen), fylkesmannen, DN, RA, det aktuelle vannregionutvalget og den regionale referansegruppen. NVE kunngjør og sender ut på vanlig måte. Aktuelle dokumenter vil være tilgjengelig på NVEs nettsider. Behovet for et folkemøte om saken vurderes i det enkelte tilfelle.

Eventuelle prosesser vedrørende O/U-prosjekter som naturlig kan ses i sammenheng med revisjonen, søkes koordinert med revisjonen i den grad det lar seg gjøre.

Høringsfrist på revisjonsdokumentet er minimum tre måneder.

I høringsfasen vil det normalt bli gjennomført en befaring hvor NVE, konsesjonær og de som har reist krav om revisjonen deltar. Andre aktuelle deltakere vurderes.

6. Kommentering av innkomne høringsuttalelser

Kopi av innkomne høringsuttalelser sendes konsesjonær for kommentar. NVE vil, i samråd med miljømyndighetene, ved behov kunne kreve ytterligere beslutningsrelevante utredninger eller tilleggsinformasjon.

7. Innstilling til OED

NVE avgir innstilling til OED om eventuelle endringer av vilkår og forslag til nye vilkår. En hovedutfordring i arbeidet med revisjonene er å synliggjøre og underbygge de vurderinger og prioriteringer som gjøres i forbindelse med skjønnsutøvelsen.

NVE skal:

- tydeliggjøre prioriterte mål og visjoner i en revisjonssak. NVE vil være tydelig på hvilke prioriterte mål man har i den enkelte revisjonssak og hvorfor, og videre hvordan NVE mener man kan nå disse målene. Et viktig grunnlag for en slik prioritering av mål vil være forslag til endret miljøtilstand og prioriterte tiltak i forvaltningsplanen etter vannforskriften.
- øke bruken av visualiseringer i innstillingen, for eksempel visualisering av ulike minstevannføringer, magasin vannstander, terskler og så videre.

Det skal sendes ut pressemelding om innstillingen. En oversikt over revisjonssaker med innstilling som er til sluttbehandling i OED vil bli tilgjengelig på NVEs hjemmesider.

8. Revisjonsvilkårene vedtas ved kongelige resolusjon

OED sender NVEs innstilling på en begrenset høring (berørte kommuner, fylkeskommuner, fylkesmannen og DN) før saken avklares mellom de berørte departementene. Nye vilkår blir fastsatt ved kongelig resolusjon.

9. Konsesjonærens muligheter etter en revisjon

Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen tre måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkårene, jf. vassdragsreguleringsloven § 10, nr. 3, første ledd.

10. Ikrafttredelse

De nye vilkårene trer i kraft etter at den kongelige resolusjonen foreligger og fristen for å frasi seg konsesjonen er utløpt. Konsesjonæren sender detaljplan for gjennomføring av tiltak som pålegges gjennom vilkårsrevisjonen til ansvarlig myndighet for avklaring og godkjenning.

Er det krav om for eksempel terskelbygging, fisketrapp eller biotopjusterende tiltak, vil ikke konsesjonæren få slike pålegg ved selve revisjonssaken. Standardvilkårene som gir hjemmel for å gi pålegg om slike tiltak vil imidlertid bli tatt inn ved alle revisjoner.

11 Juridisk bistand i forbindelse med revisjoner

Det har vært reist krav om at kommunene må få dekket nødvendige utgifter til juridisk bistand i forbindelse med vilkårsrevisjon. Muligheten for å få dekket utgifter til juridisk og teknisk bistand ved revisjon av reguleringskonsesjoner, vil i mangel av nærmere bestemmelser bero på en tolkning av vassdragsreguleringsloven § 6. Denne bestemmelsen er i utgangspunktet ment å dekke utgifter i forbindelse med søknad om konsesjon til nye utbygginger. Bestemmelsen har imidlertid vært brukt utover sin ordlyd tidligere i forbindelse med fornyet konsesjon ved hjemfall. Det er ingen prinsipielle hensyn som tilsier at bestemmelsen om refusjon ikke kan brukes også ved vilkårsrevisjon.

Det er ingen automatikk i at slike utgifter blir dekket. Utgifter som er påløpt etter at melding legges ut kan refunderes. I en revisjonssak legges det ikke ut noen melding og det sendes heller ingen søknad ut på høring. Arbeidet med å påvise behov for revisjon vil være av beskjedent omfang og bør bygge på lokalkompetanse og egen erfaring. Det vil normalt ikke være behov for spesiell juridisk kompetanse. Tidspunktet for når NVE har besluttet å sette i gang revisjonssak bør være en parallell til utleggelsen av meldingen. Det vil derfor først være utgifter påløpt etter dette tidspunktet som eventuelt kan kreves refundert. Det anbefales å avtale dette med konsesjonær på forhånd. Ved eventuell uenighet av hva som med rimelighet kan dekkes, avgjøres dette av NVE. Det forutsettes at det ikke er behov for omfattende juridisk bistand i disse sakene. De viktigste problemstillingene i en revisjon vil være av natur- og miljøfaglig karakter.

Referanseliste:

Direktoratet for naturforvaltning (2001): *Kartlegging av ferskvannslokaliteter*. DN Håndbok 15.

Direktoratet for naturforvaltning (2004): *Kartlegging og verdsetting av friluftsområder*. Håndbok 25-2004

Glover m. fl (2006): *Oversikt over avbøtende tiltak i Norge for smyf*. Sluttrapport 16.6.2006.

Miljøverndepartementet (2006): *Forskrift om rammer for vannforvaltningen*.

Norges vassdrags- og energidirektorat (1998): *V-notat nr 9/98 – Revisjon av konsesjonsvilkår*

Olje- og energidepartementet (2007): *Retningslinjer for små vannkraftverk - til bruk for utarbeidelse av regionale planer og i NVEs konsesjonsbehandling*.

Vedlegg:

Vedlegg 1. Oversikt over konsesjoner etter vassdragsreguleringsloven som kan tas opp til vilkårsrevisjon innen 2022

Vedlegg 2. Mal for revisjonsdokument

Vedlegg 3. Aktuelle miljøtiltak som bør vurderes

Oversikt over konsesjoner etter vassdragsreguleringsloven som kan komme til revisjon frem mot 2022

Vassdrag	KDB-nr	Tittel	Konsesjonær	Konsesjonsdato	Revisjonsadgang
002.DC LÅGEN	1374	Utvidet regulering av Mjøsa.	Glommens og Laagens Brf.	S- 13.05.1943	13.05.1993
002.DE MOKSA	10	Erverv av fall, ytterligere reg. - Opprusting av Moksa kraftverk	Gudbrandsdal Energi AS	S- 27.05.1988	19.06.2022
002.DFJ VINSTRA	1583	Statsregulering av Bygdin.	Statkraft SF	S- 23.07.1920	23.07.1970
002.DF VINSTRA	116	Reg. av Sandvatn, Kalfjord og Øyvåtn i Vinstra	Glommens og Laagens Brf.	S- 08.07.1954	08.07.2004
002.DF VINSTRA	188	Ytt. reg. av Vinsteren (og Olstappen)	Glommens og Laagens Brf.	S- 14.07.1950	14.07.2000
002.DF VINSTRA	195	Overf. av Golåa, Hatta og Lomma til Nedre Vinstra kraftverk	Vinstra Kraftselskap	S- 06.04.1962	06.04.2012
002.DG VEO	159	Overføring av Veo til Tessevassdraget	Glommens og Laagens Brf.	S- 22.04.1960	22.04.2010
002.DH TESSA	229	Regulering av Tessevatn (Store regulering)	Glommens og Laagens Brf.	S- 26.07.1941	26.07.1991
002.DH AURA	267	Regulering av Aursjøen m.v. og overføring til Otta	Glommens og Laagens Brf.	S- 15.06.1962	16.06.2012
002.DH OTTA	286	Midlertidige og varige reg. av Raudalsvatn og Breidalsvatn	Glommens og Laagens Brf.	S- 20.08.1948	20.08.1998
002.DZ LÅGEN	461	Reg. av Bygdin (og Osensjøen)	Glommens og Laagens Brf.	S- 05.07.1928	05.07.1978
002.F0 GLOMMAVASSDRAGET	55	Erverv og ekspr. for bygging av Kongsvinger kr.v. - Ytterl.	Eidsiva Vannkraft AS	S- 30.01.1987	19.06.2022
002.JD RENA	787	Regulering av Storsjøen i Rendalen	Glommens og Laagens Brf.	S- 25.07.1947	25.07.1997
002.JZ RENA	449	Delvis overf. av Glomma til Rendalen og reg. av Savalen	Glommens og Laagens Brf.	S- 26.08.1966	26.08.2016
002.Z GLOMMAVASSDRAGET	788	Regulering av Øyeren	Glommens og Laagens Brf.	S- 29.06.1934	29.06.1984
002.Z GLOMMAVASSDRAGET	396	Erverv, ekspropr. m.v. for bygging av Kongsvinger kraftverk	Eidsiva Vannkraft AS	S- 02.11.1973	19.06.2022
012.B0 DRAMMENSVASSDRAGET	421	Erverv og ekspr. for bygging av Døvikfoss kraftverk	Buskerud Kraftproduksjon AS	S- 06.10.1972	19.06.2022
012.BB HORGA	525	Regulering av Horga i Buskerud	Sigdal kommune	S- 18.12.1987	19.06.2022
012.CB HALLINGDALSVASSDR	495	Regulering av Krøderen i Buskerud	Foreningen til Hallingdalsv. Brf.	S- 26.06.1964	26.06.2014
012.CD HEMSIL	90	Reg. av Hemsilvassdraget i Buskerud m.v.	Oslo Energi Produksjon AS	S- 25.01.1957	25.01.2007
012.CE VOTNA	444	Regulering og overf. av Rødungen, Opphev. av statsreg. av	Foreningen til Hallingdalsv. Brf.	S- 03.04.1970	03.04.2020
012.CE VOTNA	76	Reg. av Holselva og Votna m.v. overføring av Votna	Oslo Energi Produksjon AS	S- 02.09.1940	02.09.1990
012.CE VOTNA	456	Overføring av Votna og Lya til Nes kraftverk m.v.	Foreningen til Hallingdalsv. Brf.	S- 05.07.1968	05.07.2018
012.CF ÅNI	206	Ytt. reg. av Strandevåtn i Hol	Oslo Energi Produksjon AS	S- 29.06.1956	29.06.2006
012.CF ÅNI	2646	Erverv av fallrettigheter i Holselva og Hallingdalselva	Oslo Lysverker	S- 21.10.1960	21.10.2010
012.CZ HALLINGDALSVASSDR	297	Utf. og reg. av Uste- Hallingdalsvassdraget m.v.	Foreningen til Hallingdalsv. Brf.	S- 20.07.1962	20.07.2012
012.EB VELMUNDELVA	163	Regulering av Sortungen i Brandbu	Hadeland Kraftproduksjon AS	S- 14.05.1915	14.05.1965
012.EB VELMUNDELVA	491	Regulering av Velmunden i Brandbu	Hadeland Kraftproduksjon AS	S- 24.05.1918	24.05.1968

Tabellen er utarbeidet av Konsesjons og tilsynsavdelingen i NVE.
Oslo/oppdatt 09/10-2009.

Vassdrag	KDB-nr	Tittel	Konsesjonær	Konsesjonsdato	Revisjonsadgang
012.ED DOKKA	644	Utbygging av Dokkavassdraget, erverv, regulering,	Oppland Energi Produksjon AS	26.07.1985	19.06.2022
012.G1 VESTRE BJONELVA	204	Reg. av Bjonevatn og Samsjøen	Foreningen til Begnavdr. Regulering	04.07.1958	04.07.2008
012.J0 URULA	170	Reg. av Aurdalsfjord i Begna	Foreningen til Begnavdr. Regulering	25.04.1958	25.04.2008
012.JC FLYA	806	Reg. av Flyvatn i Vestre Slidre	Foreningen til Begnavdr. Regulering	15.02.1957	15.02.2007
012.JCF FLYA	1770	Regulering av Helin.	Foreningen til Begnavdr. Regulering	03.06.1949	03.06.1999
012.JZ ÅBJØRA	804	Reg. av Åbjøravassdraget	Foreningen til Begnavdr. Regulering	21.01.1949	21.01.1999
012.JZ ÅBJØRA	805	Ytt. reg. av Tisleifjord (1 m senking)	Foreningen til Begnavdr. Regulering	21.08.1959	21.08.2009
012.K DRAMMENSVASSDR	142	Erverv og eksprop. m.v. for utbygging av Fastefallene i	Oppland Energi Produksjon AS	06.01.1978	19.06.2022
012.L DRAMMENSVASSDR	665	Fortsatt regulering av Strøndefjord, Volbufjord og Øyangen	Foreningen til Begnavdr. Regulering	13.02.1981	19.06.2022
012.LG TVERRÅNI	256	Regulering av Sendebotfjær i Vang	Foreningen til Begnavdr. Regulering	25.02.1966	26.02.2016
012.LZ NESELVI	798	Regulering av Olevatn og Fleinsendin i Raudøla	Foreningen til Begnavdr. Regulering	14.07.1950	14.07.2000
012.LZ NESELVI	799	Ytt. reg. av Olevatn i Raudøla.	Foreningen til Begnavdr. Regulering	08.06.1956	08.06.2006
012.M DRAMMENSVASSDR	676	Overf. av Øystre Slidrevassdr. og erverv for bygging av	Oppland Energi Produksjon AS	19.06.1981	19.06.2022
012.NB RYSNA	265	Regulering av Rysntjern i Vang	Foreningen til Begnavdr. Regulering	17.06.1960	17.06.2010
012.NZ RYSNA	465	Overføring av Rysna og Mugna, Bygging av Kalvedalen	Foreningen til Begnavdr. Regulering	20.08.1965	20.08.2015
012.P DRAMMENSVASSDR	257	Reg. av Vangsmjøsa og Slidrefjord i Oppland	Foreningen til Begnavdr. Regulering	16.06.1961	16.06.2011
012.QZ YLJA	803	Reg. av Steinbusjøen og Øyangen	Foreningen til Begnavdr. Regulering	05.11.1971	05.11.2021
012.QZ YLJA	296	Ytt. reg. av Yljevassdraget med overf. fra Leineåni	Foreningen til Begnavdr. Regulering	27.11.1970	27.11.2020
015.C0 NUMEDALSLAGEN	126	Pikerfoss Kraftverk, Numedalslågen, Erverv, eksprop. og	Buskerud Kraftproduksjon AS	14.11.1980	19.06.2022
015.FZZ HØYMYRELVA	180	Reg. av Gjuva, Vrenga og Høymyrelv m.v. i Buskerud	Energiselskapet Asker og Bærum	06.06.1958	06.06.2008
015.JZ UVDALSELVI	1081	Ytt. overf. m.v. i Uvdalvassdraget	Energiselskapet Asker og Bærum	13.11.1964	13.11.2014
015.Z NUMEDALSLAGEN	215	Erverv, eksprop. for utbygging av Djupdalsfallene i	Buskerud Kraftproduksjon AS	10.01.1975	19.06.2022
016.BE VINJEÅI	913	Ytt. statsreg. av Tokke-Vinjevassdraget	Statkraft SF	17.06.1960	17.06.2007
016.BE VINJEÅI	914	Ytt. statsreg. av Tokke-Vinjevassdraget	Statkraft SF	26.06.1964	26.06.2014
016.BE VINJEÅI	1020	Statsreg. Tokke-Vinjevassdraget - Planending og	Statkraft SF	05.04.1968	05.04.2018
016.CB BØELVA	903	Regulering av Seljordvatn	Bø kommune (Te)	19.05.1944	19.05.1994
016.CC MANNDALSELVI	907	Regulering og overføring i Flatdalsvdr, Møgedalsvdr. og	Sundsbarv Kraftverk -	05.07.1963	05.07.2013
016.EZ HEDDØLA	904	Reg. av Hjørdal-Tuddalsvassdraget m.v.	Hjørdøla Kraftverk	12.12.1952	12.12.2002
016.EZ HEDDØLA	905	Utvidet reg. av Hjørdal-Tuddalsvassdraget	Hjørdøla Kraftverk	29.07.1955	29.07.2005
016.EZ HEDDØLA	906	Overføring av Heiåi til Skjesvatn	Hjørdøla Kraftverk	31.05.1957	31.05.2007

Tabellen er utarbeidet av Konsesjons og tilsynsavdelingen i NVE.
Oslo/oppdatt 09/10-2009.

Vassdrag		KDB-nr	Tittel	Konsesjonær	Konsesjonsdato	Revisjonsadgang
016.EZ	HEDDØLA	1203	Till. til å rå over alt vannet i Hjørdal-Tuddalsvassdr.	Hjørdøla Kraftverk	S- 21.06.1957	21.06.2007
016.G5	MÅR	894	Regulering og overføring av Mår og Gjøyst m.v.	Øst-Telemarkens Brf.	S- 01.07.1943	01.07.1993
016.G5	MÅR	895	Ytterligere regulering av Mårvath	Øst-Telemarkens Brf.	S- 08.06.1956	08.06.2006
017.FAZ	LIANELVA	855	Regulering og overføring av Lianelv og Holmevath m.v.	Drangedal Elverk	S- 01.02.1963	01.02.2013
017.FZ	SUVDØLA	853	Reg. av Kleppsvath mv. i Suvdølavassdraget	Drangedal Elverk	S- 18.01.1957	18.01.2007
017.FZ	SUVDØLA	854	Reg. av Måvath, Kresbutj, Orfjern - overf. av Heibekken til	Drangedal Elverk	S- 18.08.1961	18.08.2011
019.A	ARENDALSVASSDRAG	148	Rygene Kraftverk - Utbygging, erverv, ekspropriasjon mv.	Agder Energi Produksjon AS	S- 10.01.1975	19.06.2022
019.CZ	GJØV	786	Ytterligere regulering av Nesvath	Arendals Vassdrags Brf.	S- 16.06.1972	19.06.2022
019.DE	FYRESALSÅNA	781	Ytterligere regulering og overføring i Finndølavassdraget	Arendals Vassdrags Brf.	S- 14.08.1970	14.08.2020
019.DF	FYRESALSÅNA	780	Regulering av Hovath, Fistølvatn, og Rauvath i	Arendals Vassdrags Brf.	S- 07.04.1961	07.04.2011
019.J1	ARENDALSVASSDRAG	775	Regulering av Bordsjø og Urvath i Åmdalselv	Skafså Kraftverk ANS	S- 22.06.1951	22.06.2001
019.J1	ARENDALSVASSDRAG	776	Ytterligere regulering av Bordsjø og Urvath i Åmdalselv	Skafså Kraftverk ANS	S- 06.02.1953	06.02.2003
020.BZ	ULDALSÅNA	948	Reg. av Uldalselv i Tovdalsvassdraget	Agder Energi Produksjon AS	S- 22.03.1957	22.03.2007
020.BZ	ULDALSÅNA	949	Regulering av Eptevath/Hornstølvatn i Tovdalsvassdraget	Agder Energi Produksjon AS	S- 01.08.1969	01.08.2019
021.DZ	HOVASSÅNI	2	Ytterligere regulering av Hovath	Otteraaens Brugseierforening	S- 16.06.1967	16.06.2017
021.E1Z	HEISANI	624	Overføring av deler av Heisvassdraget til Hovath i Bygland	Otteraaens Brugseierforening	S- 23.12.1988	19.06.2022
021.HB	URAANI	302	Reg. av Store og Lisle Urvath og Ormsavath i Otra	Otteraaens Brugseierforening	S- 03.06.1949	03.06.1999
021.LD	KALDSÅI	303	Reg. og overføring av Skyvatn/Båstogvatn i Otra	Otteraaens Brugseierforening	S- 28.06.1957	28.06.2007
021.Z	Mortendalselva	214	Øvre Otra utbyggingen - Ytterligere regulering, overf. og	Otteraaens Brugseierforening	S- 15.11.1974	19.06.2022
022.E1	MANDALSELVA	1250	Fornylse av reg. av Ørevath.	Agder Energi Produksjon AS	S- 22.09.1955	22.09.2005
022.E2Z	SKJERKA	861	Regulering av Stegl-(Stikil-)vatn i Skjerkavassdraget	Agder Energi Produksjon AS	S- 07.01.1949	07.01.1999
022.EZ	LOGNA	864	Regulering av Juvath, Mervath og Gundeavath i	Agder Energi Produksjon AS	S- 09.12.1955	09.12.2005
022.Z	MANDALSELVA	859	Ytterligere regulering av Skjerkavassdraget m.v.	Agder Energi Produksjon AS	S- 04.09.1936	04.09.1986
022.Z	MANDALSELVA	862	Regulering og overføring av Monselv m.v. til	Agder Energi Produksjon AS	S- 26.05.1950	26.05.2000
022.Z	MANDALSELVA	865	Overføring av Faråna i Åsral til Skjerkavassdraget	Agder Energi Produksjon AS	S- 24.01.1964	24.01.2014
022.Z	MANDALSELVA	199	Erverv, eksprop. og utbygging av Laudal kraftverk	Agder Energi Produksjon AS	S- 24.06.1977	19.06.2022
022.Z	MANDALSELVA	711	Erverv, overføring m.v. for utbygging av Smeland kraftverk	Agder Energi Produksjon AS	S- 05.03.1982	19.06.2022
023.AZ	TRYLANDSELVA	952	Regulering av Trylandsvassdraget	Agder Energi Produksjon AS	S- 02.09.1921	02.09.1971
025.3Z	FEDAEELVA	1868	Regulering av Høylandsbotn i Fedaelv.	Agder Energi Produksjon AS	S- 15.12.1950	15.12.2000

Tabellen er utarbeidet av Konsesjons og tilsynsavdelingen i NVE.
Oslo/oppdatt 09/10-2009.

Vassdrag	KDB-nr	Tittel	Konsesjonær	Konsesjonsdato	Revisjonsadgang
025.3Z FEDAELVA	499	Reg. av Kumlevollvatn i Fedavassdraget	Agder Energi Produksjon AS	30.06.1949	30.06.1999
025.Z KVINA	92	Sira-Kvina - Erverv og reg. av Øvre Kvina, Kvinen kraftverk	Sira-Kvina Kraftselskap	16.06.1978	19.06.2022
026.4B ROSSLANDSÅA	1303	Reg. av Eiavtn i Sokndalsvassdraget.	Vestlandske Vassdrags- og Kraftselsk	11.06.1948	11.06.1998
026.BA1B SKÅRSVASSDR	1268	Overf. av Skårsvassd. til Hauklandsvassd.	Lund Komm. Elverk	24.09.1954	24.09.2004
026.BA1 SKÅRSVASSDR	1235	Reg. av Skårsvassdraget.	Lund Komm. Elverk	28.01.1955	28.01.2005
026.BA1Z HAUKELANDSVASSDR	1060	Ytterligere reg. av Stølsvatn i Hauklandsvassdr.	Dalane Elverk	06.01.1965	06.01.2015
026.BA1Z HAUKELANDSVASSDR	1108	Ytt. reg. av Stølsvatn i Hauklandsvassdraget	Dalane Elverk	07.09.1962	07.09.2012
026.DZ FINSÅNI	1075	Reg. av Kulivtn i Finsåvassdraget	Agder Energi Produksjon AS	12.06.1964	12.06.2014
026.DZ FINSÅNI	1135	Overf. av Forlibekken i Finsåvassdraget	Agder Energi Produksjon AS	24.11.1961	24.11.2011
026.DZ FINSÅNI	917	Reg. og overføring i Finsåvassdraget, Lindåi, Hemså	Agder Energi Produksjon AS	05.05.1961	05.05.2011
026.Z SIRA	752	Overføring av Hunnedalsfeltet til Siravassdraget	Sira-Kvina Kraftselskap	01.08.1980	19.06.2022
027.1Z GRØDEIMELVA	835	Reg. av Nodlandsvatn m.fl. vatn i Grødemvassdraget	Dalane Elverk	19.07.1940	19.07.1990
027.1Z GRØDEIMELVA	836	Ytt. reg. av Nodlandsvatn m.fl. vatn i Grødemvassdraget	Dalane Elverk	05.07.1946	05.07.1996
027.1Z GRØDEIMELVA	838	Reg. av Spjodevatn og Mjåvatn m.v.	Dalane Elverk	23.10.1953	23.10.2003
027.3Z HELLELANDSELVA	837	Reg. av Røssvatn og Grønnevatn i Hellelandsvassdr. -	Dalane Elverk	27.04.1949	27.04.1999
027.3Z HELLELANDSELVA	841	Regulering av Hellelandsvassdraget	Dalane Elverk	07.09.1923	07.09.1973
027.3Z HELLELANDSELVA	842	Ytterligere regulering av Hellelandsvassdraget	Dalane Elverk	27.06.1930	27.06.1980
027.3Z HELLELANDSELVA	843	Regulering av Urdalsvatn i Hellelandsvassdraget	Dalane Elverk	04.08.1961	04.08.2011
027.6Z OGNAANI	1637	Regulering av Helgæen og ovf. til Ognæelven.	Lyse Produksjon AS	25.09.1914	25.09.1964
027.6Z OGNAANI	1433	Ytt. reg. og overføring av Hagavatn til Ognæelva	Lyse Produksjon AS	03.03.1939	03.03.1989
027.6Z OGNAANI	1506	Reg. og ovf. av Hagavatn og Burskogelven til Ognæelven.	Lyse Produksjon AS	27.06.1930	27.06.1980
027.F BJERKREIMVASSDRA	52	Regulering av Maudalsvassdraget	Lyse Produksjon AS	17.08.1928	17.08.1978
027.F BJERKREIMVASSDRA	53	Utvidet regulering av Maudalsvassdraget	Lyse Produksjon AS	06.10.1939	06.10.1989
027.F BJERKREIMVASSDRA	54	Ytterligere regulering av Myrtjønn og Store Myrvatn	Lyse Produksjon AS	31.01.1947	31.01.1997
031.2Z FLØRLIAA	512	Regulering av Rundeavatn i Frafjordvassdraget m.v.	Lyse Produksjon AS	21.01.1949	21.01.1999
031.2Z FLØRLIAA	506	Erverv og regulering av Flørilvassdraget	Lyse Produksjon AS	16.11.1917	16.11.1967
031.2Z FLØRLIAA	507	Regulering av Hoggavatn i Frafjordvdr. og overføring til	Lyse Produksjon AS	07.05.1937	07.05.1987
031.2Z FLØRLIAA	509	Regulering av Vasseleia i Espedalsvassdraget m.v.	Lyse Produksjon AS	26.03.1942	26.03.1992
033.Z ÅRDALSELVA	259	Ytt. reg. av Lyngsvatn og reg. av Breiavatn	Lyse Produksjon AS	22.06.1962	22.06.2012

Tabellen er utarbeidet av Konsesjons og tilsynsavdelingen i NVE.
Oslo/oppdatt 09/10-2009.

NVE

Vassdrag	KDB-nr	Tittel	Konsesjonær	Konsesjonsdato	Revisjonsadgang
033.Z ÅRDALSELVA	33	Reg. av Årdsalvassdraget, Stølsåen og Lysevassdraget	Lyse Produksjon AS	S- 19.11.1948	19.11.1998
033.Z ÅRDALSELVA	332	Overføring avløpet fra Krogatjønn, Guritjønn m.v. til Storetjern	Lyse Produksjon AS	S- 21.09.1962	21.09.2012
036.Z SULDALSVASSDRAGE	479	Statsreg. for utb. av Ulla-Førrevassdragene -	Statkraft SF	S- 13.09.1974	19.06.2022
041.Z ETNEVASSDRAGET	496	Reg. av Litledalsvassdraget i Etne	Haugaland Kraft AS	S- 20.04.1923	20.04.1973
042.F BLÅELVA	579	Ytt. reg. av Midtbotnvatn og planendr. Botnavatn og	Sunnhordland Kraftlag AS	S- 14.07.1989	19.06.2022
042.Z BLÅELVA	472	Ytterligere regulering i Blådalvassdraget	Sunnhordland Kraftlag AS	S- 09.06.1961	09.06.2011
042.Z BLÅELVA	484	Ytt. erverv, reg. og overføring i Blådalvassdraget mv.	Sunnhordland Kraftlag AS	S- 12.08.1966	12.08.2016
046.3Z BONDHUSELVA	868	Statsregulering av Maurangervassdragene m.v.	Statkraft SF	S- 18.07.1969	18.07.2019
047.2Z JONDALSELVI	1473	Regulering av Dravledalsvatn i Jondalselvi.	Jondal Elektrisitetsverk	16.03.1934	16.03.1984
049.Z TYSSO	629	Ny reguleringsstillatelse Vendeavatn	Tyssefaldene A/S	S- 14.07.1989	19.06.2022
049.Z TYSSO	434	Statsregulering i Tyssovassdraget	Statkraft SF	S- 09.07.1971	09.07.2021
049.Z TYSSO	719	Statsreg. av Tyssovassdraget - Ytterligere senking av	Statkraft SF	S- 25.06.1982	19.06.2022
050.CB LEIRO	363	Statsregulering av Eidfjord Nord - Ytterl. reg. av Sysenvatn	Statkraft SF	S- 04.06.1976	19.06.2022
050.Z EIDFJORDVASSDRAG	371	Statsregulering for utbygging av Eidfjord-Nord -	Statkraft SF	S- 18.05.1973	19.06.2022
052.72Z KALDESTADELVI	578	Overføring av Lysenelva, regulering av Finnhellervatn	Kvam Kraftverk AS	S- 10.03.1989	19.06.2022
052.72Z KALDESTADELVI	141	Regulering av Kaldestadvassdraget i Hardanger	Kvam Kraftverk AS	S- 08.09.1922	08.09.1972
052.72Z KALDESTADELVI	200	Overføring av Fossoelvas øvre del til Kaldestadelvi.	Kvam Kraftverk AS	S- 08.07.1943	08.07.1993
053.1Z KVERSELVA	7	Reguleringer og overføringer i Tordalsvassdraget i	Kvam Kraftverk AS	S- 22.11.1957	22.11.2007
060.5Z HELLANDSELVA	518	Regulering av Herlandsvassdraget	BKK Produksjon AS	S- 20.12.1918	20.12.1968
060.5Z HELLANDSELVA	586	Overføring av Hesjedalsvassdraget og utbygging av	BKK Produksjon AS	S- 15.09.1989	19.06.2022
061.Z BERGSDALSVASSDRA	262	Ytterligere regulering og overføringer i	BKK Produksjon AS	S- 02.07.1948	02.07.1998
061.Z BERGSDALSVASSDRA	56	Reg. av Bergsdalsvassdraget, reg. og overf. av Torfinno	BKK og Voss kommune	S- 13.07.1928	13.07.1988
061.Z BERGSDALSVASSDRA	833	Regulering av Bergsdalsvassdraget	BKK Produksjon AS	S- 13.07.1928	13.07.1988
061.Z BERGSDALSVASSDRA	325	Overføring av Ljosvatn og Holmavatn i Torfinno til	BKK Produksjon AS	S- 31.08.1962	31.08.2012
063.Z EKSINGEDALSVASSD	376	Reg. og overf. i Eksingedalsvassdraget, Evanger kraftv.	BKK Produksjon AS	S- 04.03.1966	04.03.2016
063.Z EKSINGEDALSVASSD	728	Erverv og ekspropriasjon m.v. for utbygging av Myster	BKK Produksjon AS	S- 25.02.1983	19.06.2022
063.Z EKSINGEDALSVASSD	742	Eksingedalsvassdraget , Ytterligere senking av	BKK Produksjon AS	S- 18.01.1980	16.06.2022
063.Z EKSINGEDALSVASSD	1017	Ytterligere reg. av Piksvatn i Teigdalvassdraget	BKK Produksjon AS	S- 14.11.1969	14.11.2019
064.Z STEINSLANDSVASSD	557	Åsebotn kraftverk, Nygard pumpekraftverk, reg./erv. m.v. i	BKK Produksjon AS	S- 17.07.1992	17.07.2022
064.Z STEINSLANDSVASSD	389	Reguleringer m.v. i Steinslandsvassdraget	BKK Produksjon AS	S- 25.07.1975	19.06.2022

Tabellen er utarbeidet av Konsesjons og tilsynsavdelingen i NVE.
Oslo/oppdatt 09/10-2009.

Vassdrag		KDB-nr	Tittel	Konsesjonær	Konsesjonsdato	Revisjonsadgang
067.2Z	HAUGSDALSVASSDRA	18	Tilleggsreg. og planendr. i Haugsdalsvassdraget	BKK Produksjon AS	19.12.1958	19.12.2008
067.2Z	HAUGSDALSVASSDRA	1054	Overføring av Rundevasselv - Fornyelse av kons.	BKK Produksjon AS	10.06.1966	10.06.2016
067.2Z	HAUGSDALSVASSDRA	451	Overføring av avløpet fra Smalevatn til Skjervevatn	BKK Produksjon AS	22.06.1989	19.06.2022
067.3Z	MATREVASDDRAGET	198	Erverv og reg. av Matre- og Haugsdalsvassdragene	BKK Produksjon AS	17.07.1953	17.07.2003
067.3Z	MATREVASDDRAGET	220	Regulering og overføring i Matrevassdraget i Hordaland	BKK Produksjon AS	11.12.1964	11.12.2014
067.3Z	MATREVASDDRAGET	477	Ytt. reg., overf. og planendr. i Matre- og Førdevassdragene	BKK Produksjon AS	12.09.1969	12.09.2019
067.3Z	MATREVASDDRAGET	244	Ytt.reg. og overf. i Matre og Haugsdalsvassdr. -	BKK Produksjon AS	08.02.1980	19.06.2022
069.7Z	FØRDEELVA	358	Reg. og overf. av Førdevassdraget til Matrevassdraget mv.	BKK Produksjon AS	14.05.1965	14.05.2015
070.5Z	ARNAFJORDVASSDRA	956	Statsregulering i Arnafjordvassdraget m.v.	Statkraft SF	27.06.1969	27.06.2016
070.Z	VIKSVASSDRAGET	955	Erverv og reg. av Tenne-, Valsvik- og Refdalsvassdraget	Sognekraft A/S	26.07.1957	26.07.2007
072.Z	AURLANDSVASSDRAG	251	Reguleringer og overføringer i Aurlandsvassdraget	Oslo Energi Produksjon AS	26.09.1969	26.09.2019
073.C1	VETLELVI	1006	Ytt. reg. av Vassetvatn i Lærdal	Østfold Energi AS	24.01.1969	24.01.2019
073.DC	ODDEDØLA	1331	Reg. av Søndre Sulevatn i Lærdalselvi.	Lærdal Energi AS	11.01.1946	11.01.1996
073.Z	LÆRDALSVASSDRAG	71	Reguleringer og overføringer i Lærdalsvassdraget	Østfold Energi AS	07.10.1966	07.10.2016
074.2Z	NYSETELVI	658	Tilleggsregulering og tilleggsubbygging i Nyset-	Østfold Energi AS	08.08.1986	19.06.2022
074.2Z	NYSETELVI	678	Erverv og regulering av Nyset-Steggjevassdragene i Årdal	Norsk Hydro A/S og Hydro	26.06.1981	19.06.2022
074.2Z	NYSETELVI	740	Nyset-Steggjevassdragene, Erverv og overføring av	Østfold Energi AS	02.12.1983	19.06.2022
076.BZ	LEIRDØLA	476	Statsregulering av Leirdøla i Luster -	Statkraft SF	23.08.1974	19.06.2022
076.Z	JOSTEDØLA	702	Statsregulering for utbygging av Jostedalsvassdraget	Statkraft SF	29.06.1984	19.06.2022
077.5Z	HENJELVI	264	Regulering av Store Trastedalsvatn i (Henjeev) Leikanger	Leikanger Kommunale Elektrisitetsv.	24.06.1932	24.06.1982
077.Z	ÅRØYVASSDRAGET	196	Årøy Kraftverk i Luster og Sogndal, Erverv, ekspr.,	Sognekraft A/S	28.11.1980	19.06.2022
078.5Z	VETLEFJØRDELVI	643	Reg. og utbygging av Vettefjordeelvi, Mel kraftverk	Sogn og Fjordane Energi AS	21.06.1985	19.06.2022
082.5B	STORELVA	58	Ytterligere regulering av Strandevatn i Sogn og Fjordane	Sunnfjord Energi AS	06.03.1953	06.03.2003
082.5B1	STORELVA	344	Regulering av Strandevatnet i Fjaler kommune i Nordre	Fjaler kommune	06.10.1917	06.10.1967
084.1Z	STONGSELVA	646	Tilleggsregulering av Botnastølvatn i	Sogn og Fjordane Produksjon	13.09.1985	19.06.2022
084.5Z	SKARVENVASSDRAGET	322	Ytterligere regulering av Markevatn i Skorvenvassdraget	Sogn og Fjordane Produksjon	03.10.1947	03.10.1997
084.5Z	SKARVENVASSDRAGET	69	Reg. av Bjønnastivatn i Skorvenvassdraget	Sogn og Fjordane Produksjon	20.02.1959	20.02.2009
084.5Z	SKARVENVASSDRAGET	1926	Regulering av Skorvenvatn i Skorvenvassdraget.	Sogn og Fjordane Produksjon	05.02.1958	05.02.2008
084.5Z	SKARVENVASSDRAGET	230	Erverv og regulering av Skorvenvassdraget	Sogn og Fjordane Produksjon	16.09.1938	16.09.1988
084.Z	JØLSTRA	154	Regulering av Jølstervatn	Sunnfjord Energi AS	30.05.1952	30.05.2002

Tabellen er utarbeidet av Konsesjons og tilsynsavdelingen i NVE.
Oslo/opdatert 09/10-2009.

Vassdrag		KDB-nr	Tittel	Konsesjonær	Konsesjonsdato	Revisjonsadgang
086.6Z	ÅSKORELVA	1688	Tilleggsregulering i Åskåravassdraget.	Sogn og Fjordane Energi AS	S-	19.06.2022
086.7Z	VESTRE YKSNEELVA	13	Erverv, reguleringer, overf. m.v. i Vestre Øksendalselv og	Firdakraft AS	S-	13.11.2009
086.7Z	VESTRE YKSNEELVA	432	Reg. av Isavatn og overf. av Midtelv og Ø. Øksendalselv	Firdakraft AS	S-	07.07.2017
089.Z	HORNINDALSVASSDR	281	Ytterligere regulering av Svingesetvatn i Dalaelv (Eidseiv)	Stryn Energi AS	S-	13.10.1991
089.Z	HORNINDALSVASSDR	307	Overf. av Vikaelvas øvre del til Svingesetvatn i Daleelv	Stryn Energi AS	S-	26.09.1992
093.1Z	BRANDALSELVA	488	Regulering av Børevatn.	Sunnmøre Energi AS	S-	24.06.1999
094.2Z	RIPSDALSELVA	635	Erverv og regulering i Litløbøelva, Møre og Romsdal	Tussa Energi AS	S-	19.06.2022
094.4Z	AUSTEFJORDVASSDR	136	Regulering av Møreavassdraget i Volda (Austefjordvassdr.)	Tussa Energi AS	S-	01.09.1972
095.3Z	STORELVA	954	Ytterligere regulering av Store Risaskarvatn i Vartdalselv	Tussa Energi AS	S-	01.04.1993
095.F	ØRSTAVASSDRAGET	48	Ytterligere regulering av Kvandalsvatn	Tussa Energi AS	S-	07.02.1941
095.F	ØRSTAVASSDRAGET	202	Regulering av Øvrevatn og overføring av Geitvikelva til	Tussa Energi AS	S-	14.09.1944
095.Z	ØRSTAVASSDRAGET	661	Erverv, overføring og ekspropriasjon for utbygging av Vatne	Tussa Energi AS	S-	19.06.2022
097.3Z	TUSSELVA	314	Overf. Blåvatn, Hjortedalsvassdr. Skipedalselv og	Tussa Energi AS	S-	29.06.2012
097.3Z	TUSSELVA	941	Ytt. reg. av Tussevatn	Tussa Energi AS	S-	01.10.2015
097.3Z	TUSSELVA	720	Overføring av Kårdøla til Tussevatn	Tussa Energi AS	S-	19.06.2022
097.6Z	RIKSEMELVA	889	Regulering av Storevatn i Sykkylven	Sykkylven Energi AS	S-	23.09.1938
098.2Z	FAUSAEELVA	9	Overføring av Svartåa og Auskargrova til Fausavassdraget	Stranda Energiverk AS	S-	25.11.2010
098.2Z	FAUSAEELVA	145	Regulering av Nysætervatn i Fausavassdraget	Stranda Energiverk AS	S-	24.06.1938
098.2Z	FAUSAEELVA	151	Ytterligere regulering av Nysætervatn i Fausavassdraget	Stranda Energiverk AS	S-	08.05.2002
099.B2	RØDØLA	387	Overføring m.v. for utbygging av Taford 5 i	Taford Kraftproduksjon AS	S-	19.06.2022
099.B2	RØDØLA	408	Regulering av Rødalsvassdraget og overf. av	Taford Kraftproduksjon AS	S-	09.07.2015
099.D	TAFJORDVASSDRAGE	100	Regulering av Heimste og Framste Kaldhussætervatn i	Taford Kraftproduksjon AS	S-	08.02.1996
099.J	TAFJORDVASSDRAGE	50	Ytterligere regulering av Kolbeinsvatn i Tafjordvassdraget	Taford Kraftproduksjon AS	S-	11.01.2013
099.J	TAFJORDVASSDRAGE	171	Regulering av Kolbeinsvatn Tafjord	Taford Kraftproduksjon AS	S-	29.07.1938
099.Z	TAFJORDVASSDRAGE	294	Ytterligere regulering av Heimste Veltalsvatn i Tafjord	Taford Kraftproduksjon AS	S-	09.07.1992
099.Z	TAFJORDVASSDRAGE	306	Reg. Fetvatn og ytt. reg. av Fremste Kaldhussæterv. mv.	Taford Kraftproduksjon AS	S-	20.03.2014
099.Z	TAFJORDVASSDRAGE	318	Oppdemming av Heimste og Framste Kaldhussætervatn i	Taford Kraftproduksjon AS	S-	11.07.1997
099.Z	TAFJORDVASSDRAGE	73	Regulering av Slettalsvatn, Fagerbotvatn og Viavatna i	Taford Kraftproduksjon AS	S-	25.03.1938
099.Z	TAFJORDVASSDRAGE	339	Regulering av Heimste Veltalsvatn i Tafjordvassdraget	Taford Kraftproduksjon AS	S-	01.10.1976
099.Z	TAFJORDVASSDRAGE	134	Ytterligere regulering av Viksvatna og overf. til	Taford Kraftproduksjon AS	S-	25.06.2004

Tabellen er utarbeidet av Konsesjons og tilsynsavdelingen i NVE.
Oslo/oppdatt 09/10-2009.

Vassdrag		KDB-nr	Tittel	Konsesjonær	Konsesjonsdato	Revisjonsadgang
099.Z	TAFJORDV/ASSDRAGE	490	Regulering av Onilsavatn i Tafjordvassdraget	Tafjord Kraftproduksjon AS	S- 26.09.1924	26.09.1974
099.Z	TAFJORDV/ASSDRAGE	236	Ytterligere regulering av Onilsavatn og regulering av	Tafjord Kraftproduksjon AS	S- 14.05.1926	14.05.1976
103.2Z	INNFIJORDSELVA	40	Regulering av Berildvatn i Innfjordelva m.v.	Rauma Energi AS	S- 03.02.1956	03.02.2006
103.2Z	INNFIJORDSELVA	88	Regulering av Sjøbolvatnet i Innfjordelva	Rauma Energi AS	S- 22.02.1952	22.02.2002
103.AC	VERMA	289	Regulering av Vernevatn	Rauma Energi AS	S- 26.01.1923	26.01.1973
103.AC	VERMA	885	Ytterligere regulering av Vermavatn	Rauma Energi AS	S- 21.06.1956	21.06.2006
103.AZ	VERMA	333	Overføring av ca 12 km2 av Langvatns nedbørfelt til Verma	Rauma Energi AS	S- 07.09.1962	07.09.2012
103.Z	RAUMA	886	Statsreg. for utbygging av Grytten kraftanlegg m.v., Mardøla	Statkraft SF	S- 31.07.1970	31.07.2020
104.Z	EIRA	831	Statsregulering av Aura og Lilledalsvassdraget m.v.	Statkraft Energi AS	S- 31.07.1953	31.07.2003
104.Z	EIRA	463	Overf. av Leipåna, Breimega, Bøvra, Høvla til Aursjø og	Statkraft SF	S- 10.07.1959	10.07.2009
105.3AZ	SKALDLIELV	62	Regulering av Istadvassdraget, reg. og overf. av Skaldlielv	Møre og Romsdal Energi AS	S- 25.01.1924	25.01.1974
105.3AZ	SKALDLIELV	848	Ytterligere regulering av Silsetvatn i Skaldlielv.	Møre og Romsdal Energi AS	S- 27.11.1936	27.11.1986
105.3AZ	ELV FRA NY JORD	184	Ytterligere regulering av Trollvatn i Istadvassdraget	Møre og Romsdal Energi AS	S- 04.06.1941	04.06.1991
109.DZ	FESTA	232	Regulering og overf. for utbygging av Driva kraftv. (Festa-	Møre og Romsdal Energi AS	S- 31.10.1969	31.10.2019
109.Z	DRIVA	343	Utbygging av Driva kraftverk - Planedring og ytterl. overføring	Møre og Romsdal Energi AS	S- 26.04.1974	19.06.2022
109.Z	DRIVA	160	Erverv av fall, overf. av reg.till. og ekspr. av fall i Driva m.v.	Møre og Romsdal Energi AS	S- 17.11.1972	19.06.2022
111.4Z	VIDDALSELVA	925	Regulering av Skarvassdraget	Kristiansund kommune	S- 12.05.1919	12.05.1969
111.5Z	ÅLVUNDELVA	950	Regulering av Reinsetvatn	Kristiansund Elektrisitetsverk	S- 30.06.1941	30.06.1991
111.5Z	ÅLVUNDELVA	951	Regulering av Renndalsvatn (Langvatn) i Ulvunda.	Kristiansund Elektrisitetsverk	S- 24.01.1942	24.01.1992
112.3AZ	SVORKA	1183	Reg. av Svorka og Lille Bævra, Overf. Lille Bævra og	Svorka Energiverk A/S	S- 18.12.1959	18.12.2009
112.3AZ	SVORKA	936	Erverv av fall i Svorka mellom Langvatn og Sæterbø, reg.	Statkraft/Svorka Kraftselskap	S- 15.06.1962	15.06.2012
112.BZ	FOLLA	26	Statsregulering av Folla-Vindølavassdragene m.v. i	Statkraft SF	S- 21.12.1962	21.12.2012
113.41Z	GRYTÅA	494	Regulering av Englivatn i Valsøyfjord	Valsøyfjord Kraftverk AS	S- 11.02.1943	11.02.1993
121.Z	ORKLA	447	Orkla-Grana utbyggingen - Erverv og regulering av Orkla	Kraftverkene i Orkla	S- 16.06.1978	19.06.2022
122.AZ	LUNDESOKNA	21	Regulering av Samsjøen i Lundesokna	Sør-Trøndelag Fylkeskommune	S- 23.11.1923	23.11.1973
122.AZ	LUNDESOKNA	280	Regulering av Håen i Lundesokna og reg. og overf. av	TrønderEnergi Kraft AS	S- 01.06.1962	01.06.2012
122.AZ	LUNDESOKNA	94	Overføring av Store Burusjø til Samsjøen i Lundesokna	TrønderEnergi Kraft AS	S- 09.12.1966	09.12.2016
122.AZ	LUNDESOKNA	370	Ytterligere regulering av Samsjøen i Lundesokna	TrønderEnergi Kraft AS	S- 10.12.1965	10.12.2015
122.AZ	LUNDESOKNA	448	Overføring av Hukla og Kusma til Lundesokna	TrønderEnergi Kraft AS	S- 10.05.1974	19.06.2022
123.B7AD	SLINDELVA	365	Overføring av Nåla til Sørungen, bygging av Julskaret	Selbu Energiverk A/S	S- 22.04.1966	22.04.2016

Tabellen er utarbeidet av Konsesjons og tilsynsavdelingen i NVE.

Oslo/oppdatert 09/10-2009.

Vassdrag	KDB-nr	Tittel	Konsesjonær	Konsesjonsdato	Revisjonsadgang
123.B7AZSLINDELVA	11	Regulering og overf. av Rensjøen og ytterl. reg. av	Selbu Energiverk A/S	08.12.1961	08.12.2011
123.B7AZ SLINDELVA	115	Regulering av Østrungen i Slindelva i Selbu	Selbu Energiverk A/S	07.04.1941	07.04.1991
123.B7AZ SLINDELVA	144	Regulering av Slindvatnene i Selbu	Selbu Energiverk A/S	17.09.1920	17.09.1970
123.B7AZ SLINDELVA	410	Erverv, ekspr. for utbygging av Slind kraftverk i Slindelva i	Selbu Energiverk A/S	10.06.1983	19.06.2022
123.B7AZ SLINDELVA	157	Overføring av vann fra Sørungen til Store Slindvatn i Selbu	Selbu Energiverk A/S	13.07.1945	13.07.1995
123.B7AZ SLINDELVA	164	Ytterligere regulering av Store Slindvatn i Selbu	Selbu Energiverk A/S	16.06.1950	16.06.2000
123.DZ LØDØLJA	442	Regulering og overføring av Lødølja	Trondheim Energiverk Kraft	26.07.1968	26.07.2018
123.EC GRØNA	121	Ytterligere regulering av Stuesjø i Tydal	Trondheim Energiverk Kraft	17.09.1965	17.09.2015
123.EZ GRØNA	8	Regulering av Stuesjø i Tydal	Trondheim Energiverk Kraft	02.11.1944	02.11.1994
123.F3 NIDELVAVASSDRAGET	130	Regulering av Vessingsjø og Sellisjø i Tydal	Trondheim Energiverk Kraft	25.06.1954	25.06.2004
123.G NIDELVAVASSDRAGET	470	Regulering av Nea-Nesjø dam	Trondheim Energiverk Kraft	23.08.1968	23.08.2018
123.Z NIDELVAVASSDRAGET	827	Regulering av Essandsjø	Trondheim Energiverk Kraft	10.09.1942	10.09.1992
123.Z NIDELVAVASSDRAGET	828	Regulering av Selbusjøen m.fl. sjøer	Trondheim Energiverk Kraft	06.06.1919	06.06.1969
123.Z NIDELVAVASSDRAGET	642	Erverv, regulering m.v. i forbindelse med bygging av Nedre	Trondheim Energiverk Kraft	03.05.1985	19.06.2022
124.2Z GRÅELVA FRA	505	Regulering av Gråelven	Stjørdal kommune	04.01.1922	04.01.1972
124.Z STJØRDALSVASSDRA	572	Regulering og utbygging av Fjergen m.v. i Meråker,	Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk	14.07.1989	19.06.2022
129.Z FOLLAVASSDRAGET	237	Utvidet regulering av Follavassdraget	Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk	13.11.1936	13.11.1986
130.2Z MOLDELVA	649	Erverv fall for utf. av Ormsefoss samt reg. og overf. i	Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk	20.12.1985	19.06.2022
131.1Z MOSSA	693	Erverv og regulering m.v. for utbygging av Mosvik Kraftverk i	Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk	04.12.1981	19.06.2022
132.AZ SVARTELVA	212	Regulering av Storstvatnet i Svartelva i Leksvik og Rissa	TrønderEnergi Kraft AS	29.06.1956	26.06.2006
134.Z TEKSDALSELVA	2339	Regulering av Gjølglavatn i Teksdalsvassdraget, Bjugn	FosenKraft AS	04.04.1950	04.04.2000
135.3Z SØRDALSELVA	486	Erverv og regulering m.v. i Arnevikelv i Åfjord	TrønderEnergi Kraft AS	07.05.1971	07.05.2021
137.1Z VIKSELVA	957	Regulering av Øvre Vikvatn og Granhølvatn	TrønderEnergi Kraft AS	03.02.1956	06.02.2006
137.1Z VIKSELVA	1216	Reg. av Øvre og Nedre Skjerlivatn i Vikvassdraget	TrønderEnergi Kraft AS	20.12.1957	20.12.2007
138.6D BOGNA	428	Regulering av Bangsjøene og overføring til Snåsavatnet	Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk	05.07.1968	05.07.2018
139.DZ TUNNSJØELVA	340	Regulering av Tunnsjø i Namsen	Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk	29.10.1942	29.10.1992
139.H NAMSEN	228	Regulering av Namsvatna i Røyrvik	Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk	25.06.1948	25.06.1998
139.Z NAMSEN	45	Ytt. reg. av Vekteren i Røyrvik - Røyrvikfoss kraftv.	Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk	21.12.1962	21.12.2012
139.Z NAMSEN	253	Overf. av Namsvatna gjennom Vekteren til	Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk	10.07.1959	10.07.2009
144.Z ABJØRA	403	Erverv og regulering av Abjøravassdraget m.v.	Nord-Trøndelag Elverk og Helgi Kraftl	04.06.1976	19.06.2022

Tabellen er utarbeidet av Konsesjons og tilsynsavdelingen i NVE.
Oslo/oppdatt 09/10-2009.

Vassdrag		KDB-nr	Tittel	Konsesjonær	Konsesjonsdato	Revisjonsadgang
149.5Z	GRYTÅGA	519	Erverv og reg. av Grytåvassdr. og reg. og overf. av	HelgelandsKraft AS	S- 22.12.1960	22.12.2010
152.2D	KALDÅGA	851	Erverv og reg. av Kaldåga m.v.	HelgelandsKraft AS	S- 17.01.1958	17.01.2008
155.4Z	BJERKA	1309	Reg. av Store Målvatn i Bjerkevassdraget.	Statkraft SF	S- 08.10.1948	08.10.1998
155.Z	RØSSÅGA	890	Statsregulering av Røssåga	Statkraft SF	S- 08.07.1954	08.07.2004
155.Z	RØSSÅGA	891	Statsreg. av Bleikvatn og overf. av Bleikvatn til Røsvatn	Statkraft SF	S- 13.05.1960	13.05.2010
155.Z	RØSSÅGA	892	Overføring av vann fra Vefsnassdraget til Røsvatn	Statkraft SF	S- 22.12.1960	22.12.2010
156.2Z	DALSELVA	1308	Reg. av Tverråvassdraget i Nord-Rana.	Ildgrubfossen Komm.	S- 04.11.1948	04.11.1998
156.3B	ANDFISKÅGA	1295	Reg. av Andfiskvatn og Fiskeløysvatn i Andfiskvassdraget	Mo Industripark AS	S- 20.05.1949	20.05.1999
156.BZ	PLURA	51	Ytterligere regulering av Bjerka-Plura m.v.	Statkraft SF	S- 23.08.1968	23.08.2018
156.Z	RANAVASSDRAGET	1070	Statsreg. Bjerka-Plura m.v. - Till. reg./endr. man.reg. m.v.	Statkraft SF	S- 06.08.1965	06.08.2015
156.Z	RANAVASSDRAGET	882	Statsregulering av Bjerka-Plura m.v.	Statkraft SF	S- 21.12.1962	21.12.2012
156.Z	RANAVASSDRAGET	883	Statsreg. av Langvatn og overføring av Ranaelv til	Statkraft SF	S- 12.05.1961	12.05.2011
157.1Z	HOLMELVA	845	Erverv. regulering og overføring av Holmvassdraget i Rana	HelgelandsKraft AS	S- 12.09.1969	12.09.2019
159.7Z	REPPAELVA	888	Erverv og reg. av Reppavassdraget i Rødøy	Rødøy-Lurøy Kraftverk A/S	S- 23.05.1957	23.05.2007
160.41Z	SPILDERELVA	929	Regulering av Lysvatn i Meløy	Meløy Energi AS	S- 28.04.1961	28.04.2011
160.Z	FYKANÅGA	605	Saltfjellet/Svartisen - Stor-Glomfjord - Utbygging,	Statkraft SF	S- 24.07.1987	19.06.2022
161.1Z	SUNDFJORDELVA	933	Reg. av Sundsfjordvassdraget i Gildeskål	Sjøfossen Energi AS	S- 04.03.1949	04.03.1999
161.2Z	FORSÅGA	513	Erverv og reg. av Forsåga og reg. og overf. av Sundsfjordelv	Sundsfjord Kraftlag ANS	S- 04.07.1958	04.07.2008
161.AZ	ARSTADÅGA	985	Erverv av fall i Næveriåga, reg. og overf. i Arstadelva m.v.	Sundsfjord Kraftlag ANS	S- 09.06.1961	04.07.2008
162.6Z	OLDEREIDELVA	1841	Erverv av fall og overf av reg.kons for Oldereidvassdraget	SKS Produksjon AS	S- 02.10.1992	19.06.2022
164.Z	SULITJELMAVASSDRA	498	Regulering av Balvatn, Kjelvatn og Dorrovatna i	Balmi Kraftlag A/S	S- 13.04.1956	13.04.2016
165.1Z	VATNVASSDRAGET	372	Overf./oppf. av till. - Ytterligere regulering av Heggmovatn i	Bodø Energi A/S	S- 05.05.1972	19.06.2022
165.7Z	ELV FRA FJÆRVATNET	67	Regulering av Durnålsvatnet i Kjerringøy	Kjerringøy Kraftlag A/L	S- 25.02.1955	25.02.2005
170.Z	SAGELVWASSDRAGET	920	Erverv og reg. av Sagelwvassdraget m.v. - Rekvatnet	Nord-Salten Kraftlag A/L	S- 11.02.1955	11.02.2005
170.Z	SAGELVWASSDRAGET	921	Ytt. reg. m.v. i Sagelwvassdraget	Nord-Salten Kraftlag A/L	S- 09.06.1961	09.06.2011
170.Z	SAGELVWASSDRAGET	922	Reg. av Goigjavrre og overf. til Sagelwvassdraget	Nord-Salten Kraftlag A/L	S- 15.08.1969	15.08.2019
170.Z	SAGELVWASSDRAGET	749	Erverv av fall for utbygging av Sagelv- og	Nord-Salten Kraftlag A/L	S- 27.06.1980	19.06.2022
171.7Z	BOTNELVA	399	Sørjord Kraftverk i Tysfjord , Erverv, regulering m.v.	Nordkraft A/S	S- 27.06.1980	19.06.2022
172.0B	HJERTEVASSSELVA	1754	Reg. Hjerrevatn i Forsåvassdraget og ovf. Rauvatn til	Ballangen Komm. Elverk	S- 18.11.1955	18.11.2005
172.Z	SØRELVA	19	Regulering av Hjerrevatn i Forsåvassdraget og overføring	Ballangen Energi AS	S- 23.05.1986	19.06.2022

Tabellen er utarbeidet av Konsesjons og tilsynsavdelingen i NVE.

Oslo/oppdatert 09/10-2009.

Vassdrag	KDB-nr	Tittel	Konsesjonær	Konsesjonsdato	Revisjonsadgang
173.Z SKJOMAVASSDRAGET	493	Statsregulering av Skjomenvassdragene m.v.	Statkraft SF	S- 01.08.1969	01.08.2019
174.1Z HAKVIKELVA	847	Ytterligere regulering av Håkvikvassdraget	Narvik Energi AS	S- 07.10.1955	07.10.2005
174.33Z INDRE SILDVIKELVA	161	Erverv, regulering, overføring m.v. for utb. av Sildvik	Nordkraft A/S	S- 08.12.1978	19.06.2022
174.4Z STORELVA	879	Ytt. reg. av Nygårdsvassdraget	Narvik Energi AS	S- 31.08.1956	31.08.2006
174.4Z STORELVA	880	Reg. av Lille Fiskeløpsvatn i Nygårdsvassdraget i Ankenes	Narvik Energi AS	S- 12.12.1958	12.12.2008
174.4Z STORELVA	1138	Overf. av Brudesløret til Nygårdsvassdraget	Narvik Energi AS	S- 04.02.1960	04.02.2010
175.2Z ELV FRA	877	Erverv og regulering av Niingvassdraget	Niingen Kraftlag A/S	S- 06.03.1953	06.03.2003
177.5Z DALELVA	504	Regulering av Storevatn i Trondenes	Sør-Troms Elforsyning A/S	S- 17.10.1919	17.10.1969
178.442ZSTRIDELVA	407	Regulering og utbygging av Strielva i Sortland kommune	Vesterålen Energi AS	S- 22.07.1983	19.06.2022
178.44Z DJUPFJORDELVA	114	Ytterligere regulering av Djupfjordvassdraget, overføringer	Vesterålen Energi AS	S- 04.03.1955	04.03.2005
178.44Z DJUPFJORDELVA	147	Regulering av Djupfjordvassdraget m.v i Sortland	Vesterålen Energi AS	S- 15.06.1951	15.06.2006
178.74B STORELVA	118	Regulering av Bleksvatn i Bjørnskinn på Hinnøya	Andøy Energi AS	S- 31.03.1949	31.03.1999
179.211B ELV FRA BOTNVATNET	132	Regulering av Jarsteinvatn i Hadsel, Nordland	Trollfjord Kraft AS	S- 13.05.1955	13.05.2005
179.212Z TROLLFJORDELVA	107	Regulering av Trollfjordvassdraget	Trollfjord Kraft AS	S- 28.01.1949	28.01.1999
179.33B KVITFORSELVA	1244	Reg. Øvre og Nedre Kvittfossvatn.	Lofotkraft A/S	S- 30.06.1955	30.06.2005
179.33Z KVITFORSELVA	856	Reg. av Kvittfosselv samt overf. fra Myrbekkelv til Nedre	Lofotkraft Produksjon AS	S- 29.09.1961	29.09.2011
181.3Z SOLBJØRNELVA	928	Reg. av Solbjørnvatn og overf. fra Fageråvatn	Lofotkraft A/S	S- 17.06.1955	17.06.2005
181.3Z SOLBJØRNELVA	1242	Erverv av Solbjørnvassdraget.	Lofotkraft A/S	S- 17.06.1955	17.06.2005
181.4B TENNESELVA	1241	Erverv av Tennesfossen og Krokfossen.	Lofotkraft A/S	S- 17.06.1955	17.06.2005
181.4Z TENNESELVA	938	Erv. Tennesfoss og Krokfoss samt reg. Tennesvatn og	Lofotkraft A/S	S- 01.03.1957	01.03.2007
188.22Z FORSELVA	221	Erverv av fallrettigheter og reg. av Nord-Forsåelv	Sør-Troms Elforsyning A/S	S- 18.07.1958	18.07.2008
189.Z SKODDEBERGVASSD	44	Regulering av Skoddebergvatn i Tømmerelv	Sør-Troms Elforsyning A/S	S- 18.01.1952	18.01.2002
190.3Z STORELVA	5166	Regulering av Hestvatn og Bjørnarvatn i Storelva, Troms	Hålogaland Kraft AS	S- 09.02.1952	09.02.2002
190.3Z STORELVA	249	Regulering av Storvatn og Øsevatn i Storelva i Gratangen	Sør-Troms Elforsyning A/S	S- 21.06.1946	21.06.1996
194.3Z LYSSELVA	275	Regulering av Lysbotnvassdraget på Senja	Troms Kraft Produksjon AS	S- 04.09.1941	04.09.1991
195.6C FORSELVA	125	Reg., erverv m.v. for bygging av Bergsbotn kr.v. i	Troms Kraft Produksjon AS	S- 25.11.1983	19.06.2022
196.Z MÅSELVWASSDRAGE	871	Statsreg. av Altevatn og overf. av Salvasskarelv til Altevatn	Statkraft SF	S- 13.06.1957	13.06.2007
196.Z MÅSELVWASSDRAGE	872	Overf. av Mouldajokka og Irgasjaurie til Altevatn	Statkraft SF	S- 22.12.1960	22.12.2010
196.Z MÅSELVWASSDRAGE	873	Innføring av Straumslit-Tverrelv på dr.tunnel for Straumsmo	Statkraft SF	S- 07.02.1969	07.02.2010
196.Z MÅSELVWASSDRAGE	875	Regulering av Devdisvatn m.v.	Troms Kraft Produksjon AS	S- 14.08.1970	14.08.2020

Tabellen er utarbeidet av Konsesjons og tilsynsavdelingen i NVE.

Oslo/opdatert 09/10-2009.

Vassdrag		KDB-nr	Tittel	Konsesjonær	Konsesjonsdato	Revisjonsadgang
200.5Z	NORDKJØSELVA	238	Regulering av Skarsfjordvassdraget på Ringvassøen	Troms Kraft Produksjon AS	21.04.1922	21.04.1972
204.3B	STORELVA	82	Erverv og regulering av Rottenvikvassdraget i Lyngen	Troms Kraft Produksjon AS	01.02.1952	01.02.2002
205.Z	SKIBOTNVASSDRAGE	390	Erverv og regulering av Skibottselva m.v.	Troms Kraft Produksjon AS	25.06.1976	19.06.2022
206.52Z	SIKKAJÅKKA	124	Erverv og regulering av Sikkajokkvassdraget	Nord Troms Kraftlag A/S	27.04.1951	27.04.2001
206.Z	KAFJORDVASSDRAGE	413	Regulering og overføring av Guolasjåkka i Kåfjord m.v.	Troms Kraft Produksjon AS	14.06.1968	14.06.2018
208.AZ	KILDALELVA	292	Regulering av Kildalsvassdraget i Nordreisa	Nord Troms Kraftlag A/S	01.11.1957	01.11.2007
209.4Z	ABOJØHKA	1045	Ytt. reg. av Abbujåkka m.v.	Kvænangen Kraftverk A/S -	06.01.1967	06.01.2017
209.4Z	ABOJØHKA	829	Erverv og regulering av Abujåkka m.v. i Troms fylke	Kvænangen Kraftverk A/S -	15.05.1964	15.05.2014
212.Z	ALTAVASSDRAGET	766	Alta utbyggingen - Statsregulering og utbygging av Savsto	Statkraft SF	15.06.1979	19.06.2022
229.Z	ADAMSELVASSDRAG	482	Overføringer og reg. m.v. i Adamselv og Frierfjordeelv i	Statkraft SF	14.08.1970	14.08.2020
236.Z	KONGSFJORDVASSD	1426	Reg. av Kongsfjordvassdraget og ovf. fra Juleelva.	Varanger Kraftlag A/L	11.08.1939	11.08.1989
244.Z	NEIDENVASSDRAGET	283	Regulering av Fuglevatn i Duddeelv, Garsjø og	Pasvik Kraft AS	06.11.1953	03.11.2003
313.1Z	BRØDBØLVASSDRAG	65	Regulering av Brødbølvassdraget i Hedmark	Eidsiva Vannkraft AS	05.09.1975	19.06.2022

Tabellen er utarbeidet av Konsesjons og tilsynsavdelingen i NVE.
Oslo/opdatert 09/10-2009.

Vedlegg 2 - Mal for revisjonsdokument

12. Oversikt over gitte konsesjoner i vassdraget

Det skal gis en oversikt over alle gjeldende konsesjoner av betydning for regulering av vannføringer og vannstand i det aktuelle vassdraget. NVE vil kunne være behjelpelig med å framskaffe slik informasjon.

13. Omfang og virkeområde for de konsesjoner som skal revideres

Det skal gis en nærmere beskrivelse av de konsesjoner som skal revideres.

14. Oversikt over reguleringsanlegg, magasiner, berørte elvestrekninger og kraftanlegg

Det skal gis en oversikt over de tekniske anleggene som inngår i konsesjonene, herunder etablerte reguleringsanlegg og magasin.

En oversiktsskisse over blant annet reguleringer og kraftverk for berørte vassdrag skal gis.

15. Hydrologiske grunnlagsdata; vannstander og restvannføringer

Ut fra driften i konsesjonsperioden skal det på representative eller spesielt viktige steder i vassdraget fremlegges data for:

- Vannstands- og vannføringsvariasjoner uttrykt i kotehøyder og i m³/s
- Ekstremverdier i vannstand og vannføring, og hyppighet og varighet av disse
- Restvannføringer for berørte elvestrekninger
- Opplysninger om alminnelig lavvannføring og Q95 (sommer/vinter) på berørte strekninger
- Informasjon om flomtap

Beskrivelsen av det hydrologiske grunnlaget skal også innbefatte fotografier av vassdraget på sentrale strekninger ved ulike vannføringer.

Der det ikke foreligger hydrologiske målinger og det er behov for hydrologiske beregninger basert på sammenliknbare målestasjoner skal valg av disse gjøres i samråd med NVE.

16. Beskrivelse av manøvreringsreglement og manøvreringspraksis

Det skal redegjøres for driften av anlegget/anleggene og hvordan manøvreringsreglementet er blitt praktisert. Noen signaler om mulig fremtidig drift av anlegget bør gis. Konsesjonsvilkår med manøvreringsreglement skal vedlegges.

17. Kraftproduksjon og betydningen av de ulike elementer

Det skal gis en oversikt over kraftproduksjon i GWh for et midlere år, fortrinnsvis beregnet for en tidsserie som er lengst og mest mulig oppdatert. Høyeste og laveste verdi skal også oppgis. Det skal videre gis en vurdering av de ulike elementers betydning for kraftproduksjonen framover.

18. Oversikt over eventuelle utredninger, skjønn og avbøtende tiltak som er gjort i forbindelse med reguleringen i den senere tid

Det skal gis en oversikt over eventuelle utredninger, avholdte og pågående skjønn og avbøtende tiltak som er gjort og effekten av disse i forbindelse med reguleringen, fortrinnsvis av nyere dato. De vesentligste forhold skal sammenfattes som referansekunnskap for vurdering av erfarte skader og ulemper.

19. Erfarte skader og ulemper som følge av reguleringen, med særlig vekt på fisk, friluftsliv, erosjon, landskap, naturmangfold, kulturminner og andre miljøforhold

Det skal gis en mest mulig objektiv beskrivelse av erfarte skader og ulemper for hvert enkelt tema. Konsesjonæren skal sammenstille en enkel gjennomgang basert på eksisterende viten og eventuelt påpeke vesentlige mangler ved beslutningsgrunnlaget.

Virkningene av reguleringen i forhold til hva som var forventet og ikke forventet skal synliggjøres.

Dersom beskrivelsen av erfarte skader og ulemper fra representanter for de allmenne interessene skiller seg vesentlig fra konsesjonærens skal dette omtales.

Etter hvert enkelt tema skal punktvis eventuelle krav om tiltak fra representanter for allmenne interesser oppsummeres.

20. Status i forhold til vannforskriften

Det skal opplyses om foreliggende tiltaksanalyser og forvaltningsplaner etter vannforskriften. Eventuelle fastsatte miljømål og tiltakene for å nå disse må beskrives.

21. Konsesjonærens vurdering av eksisterende vilkår og en vurdering av innkomne krav

Konsesjonæren skal foreta en vurdering av eksisterende vilkår med tanke på å få slettet uaktuelle vilkår eller endre vilkår.

Konsesjonæren skal videre foreta en vurdering av de innkomne krav, herunder en vurdering av produksjonsendringer og investeringskostnader og forventet miljøeffekt forbundet med disse. Kravene kan med fordel sorteres i tre kategorier:

- a. Krav knyttet til manøvreringsreglementet
- b. Krav knyttet til standardvilkår
- c. Andre krav

Punkt a. Krav knyttet til manøvreringsreglementet

Under dette punkt hører krav knyttet til minstevannføring, magasinrestriksjoner og andre tiltak som berører manøvreringsreglementet (senkingshastigheter, krav om lokke/spyleflom og så videre).

Minstevannføring

For å kunne foreta kvalifiserte vurderinger knyttet til behovet for og nytten av minstevannføring og magasinrestriksjoner er det vesentlig at det foreligger relevant bakgrunnsinformasjon. I mange tilfeller vil konsesjonæren sitte på tilstrekkelig relevant bakgrunnsinformasjon. I andre tilfeller vil det være nødvendig å utarbeide ytterligere bakgrunnsinformasjon. Konsesjonæren har ansvar for at denne informasjonen utarbeides av personer med tilstrekkelig fagkompetanse. Med bakgrunnsinformasjon menes blant annet:

- Informasjon om restvannføring (uregulert restfelt). Beregnede/målte restvannføringer på berørte strekninger
- Beskrivelse og sannsynliggjøring av årsakssammenhenger mellom sentrale miljøtema (biologiske/fysiske/kjemiske parametre) og ulike vannføringsregimer
- Bildedokumentasjon av ulike minstevannføringer og en visuell vurdering
- Informasjon om friluftsliv, landskap, reiseliv, biologisk mangfold og fisk spesielt
- Konsekvenser for kraftproduksjon og kostnader ved ulike vannslipp

Magasinrestriksjoner

Aktuell bakgrunnsinformasjon i forbindelse med eventuelle magasinrestriksjoner vil være:

- Bildedokumentasjon av berørte magasin ved ulike vannstander
- Dybdekart
- Sammenhenger mellom sentrale miljøtema (friluftsliv, landskap, reiseliv, biologisk mangfold og fisk) og vannstand
- Simuleringer i egnet verktøy for å synliggjøre produksjons- og inntektstap

For å kunne foreta vurdere eventuelle krav om spyleflommer, begrensninger i for eksempel senkingshastigheter ved start- og stoppkjøring er det vesentlig at det foreligger relevant bakgrunnsinformasjon.

Punkt b. Krav knyttet til standardvilkårene

Under dette punktet ligger krav om tiltak som kan pålegges med hjemmel i ulike standard vilkår, deriblant standard naturforvaltningsvilkår. Det foreligger relativt mange erfaringstall for denne type tiltak. Relevant informasjon vil være:

- Erfaringsbaserte kostnadsoverslag og nyttebeskrivelser (jf. vedlegg 4)
- Forventede miljøvirkninger
- Totale virkninger av ulike tiltak sett i sammenheng

Pkt c. Andre krav

Under dette punkt omtales krav/forslag til tiltak som ikke naturlig hører hjemme i de to ovennevnte kategorier, men som også er relevante å vurdere i en revisjonssak.

For alle krav anbefales at konsesjonæren søker å kvantifisere/kostnadsberegne innkomne krav som er relevante i revisjonssaken og de totale virkninger av foreslåtte tiltak. Der dette er forbundet med stor usikkerhet eller ikke lar seg gjennomføre omtales effektene kvalitativt. Det henstilles om at oppdatert kunnskap og metodikk anvendes.

22. Konsesjonærens forslag til endringer i vilkårene, aktuelle avbøtende tiltak og muligheter for O/U prosjekter

Konsesjonæren oppsummerer de endringer av vilkår som er aktuelle og presiserer hvilke avbøtende tiltak som er aktuelle å gjennomføre.

Det skal gis en vurdering av muligheter for tiltak som kan redusere eventuelle produksjonstap, herunder blant annet en vurdering av teknisk og økonomisk realistiske O/U -prosjekter.

Vedlegg 3. Tabell M1 MAGASINER (Tabellen er hentet fra Glover m. fl 2006)

	Hovedgruppe		Undergruppe	Tilsiktet hovedvirkning	Spesifikk virkning eller målgruppe	Økologisk effekt (ifølge WFD)	Effekt på vannbruk Kostnadseffekt
M1	Fiskeutsettinger, utfisking <i>Inngrep for å støtte opp om en bestemt art</i>	M1a	Utsetting av ørret	Bedre fiske	Rekruttering ørret	Kan gi mye småfisk og redusert mangfold	Nøytral for produksjon
		M1b	Utsetting av laks og/eller sjøørret	Bedre fiske	Rekruttering laks/ sjøørret		
		M1c	Reetablering av fiskearter	Økt mangfold	Marlo (næring for fisk)		
					Mysis (næring til fisk)	Spredning av en uønskede art	
		M1d	Utfisking av uønska arter	Redusere uønska arter	Bedre konkurranseevne for Bedret ørretbestand	Hvis arten er innført - Positiv effekt	
M2	Vannstands- begrensninger <i>Endring i drift</i>	M1e	Justering av årsklasser	Bedre sports- og matfiske	Hg akkumulering i gammel gjedde		Svært negativt for produksjon og forsyningsikkerhet vinterstid
					Styrking av sik mot ørret		
		M2a	Reguleringshøyder; inkludert variabelt manøvreringsreglement i ulike tider av året	Flombegrensninger Brukerinteresser i magasinet/ landskap	Fiske, isfiske, båtliv		
		M2b	Begrenset senkningshastighet	Begrense stranderosjon	Bevare littoralsone Bedre forhold for fisk Reduksjon av alger		
					Hindre blakking av vann Verne kantvegetasjon og bygning/kulturminner		
M3	Terskelbassenger <i>Bevare en del uregulert</i>	M3a	Helt avsnørt fra hovedmagasinet	Naturlitstand i deler av magasinet	Kun den avsnørte delen får bedre forhold Skaper bedre littoralsone - fiskeforbedringstiltak	Estetikk; mindre eksponert bunn og littoralsone	Positivt for rekreasjon, friluftsliv og landskap Litt negativt for produksjon
		M3b	Avsnørt del i kontakt med hovedmagasin	Naturlitstand i deler av magasinet og bedre fiskebest i hovedmag-	Redusere stranderosjon		
					Mer naturlig littoralsone		
M4	Habitatjusteringer i magasiner og tilførselsbekker <i>Inngrep i magasin eller tilførselsbekker</i>	M4a	Kokosmatter og vegetasjonsetablering i littoralsonen	Bedre forhold for fisk	Økt naturlig gyting i magasin		Nøytral for produksjon Dyrt for hele strandsonen
		M4b	Gytegrusutlegging	Bedre forhold for fisk som gyter i magasin	Økt naturlig gyting i tilførselsbekker		
		M4c	Etablere djupål, rydde vegetasjon	Bedre forhold for ørret			
M5	Kalking og tilført næringsstoffer	M5a	Kalking (Ca) og gjødsling (N og P)	Bedre fiskebestand	Redusere forsuring Bedre næringstilgang	Kan ha negative effekter nedstrøms.	Negativt dersom uønsket begroing

ELVER - Uten fysiske inngrep i selve elveforekomsten

Hovedgruppe		Undergruppe	Tilsiktet hovedvirkning	Spesifikk virkning eller målgruppe	Økologisk effekt	Effekt på vannbruk Kostnads-effektivitet
E1 <i>Fiskeutsettinger</i> <i>Inngrep for å støtte opp om en bestemt art</i>	E1a	rogn	Bedre fiskebestand	Støtter naturlig rekruttering Valgt aldersgruppe som settes ut er steds-spesifikk.	Kan gi mye småfisk Redusert mangfold	Nøytral for produksjon
	E1b	plommesekknyngel	Bedre fiskebestand			
	E1c	startforet yngel	Bedre fiskebestand			
	E1d	sommergammel yngel	Bedre fiskebestand			
	E1e	smolt	Bedre fiskebestand			
	E1f	voksen fisk	Bedre fiskebestand			
E2 <i>Fisketrapper</i> <i>Hjelp til oppvandring av anadrom fisk</i>	E2a	Kulpetrapp	Tillater oppstrømsvandring	Bedre adgang til nye gyteområder	Omdiskutert	Litt negativ for produksjon
	E2b	Motstrømstrapp	Tillater oppstrømsvandring			
	E2c	Renner	Tillater oppstrømsvandring			
	E2d	Gjennomløpskasser	Tillater oppstrømsvandring			
	E2e	Trykksluserapper	Tillater oppstrømsvandring			
	E2f	Fangstkammer	Tillater oppstrømsvandring			
	E2g	Kulverter/rør	Tillater oppstrømsvandring			
	E2f	Skremming fra utløp	Hjelper oppstrømsvandring			
	E3a	To inntak i magasinet	Endret vanntemperatur i utløp		Bare supplement Økt vartemperatur favoriserer laks	Nøytral for produksjon
	E3b	Sesongmessig tappevariasjon	Etterligner naturlige sesongvariasjoner			Nøytral for produksjon
E3 <i>Tiltak i anlegg oppstrøms</i>	E3c	Geometri endres, bekkeinntak	Minske luftinnblanding	Reduserer nitrogenmetning		Negativt for produksjon
	E3d	Geometri endres, utløp	Lufting, dykking osv			
	E4a	Stabil gjennom sesongen	Opprettholde elvehabitat, biologisk mangfold, sikre produksjon av fisk, bunndyr og flora	Økologisk kontinuitet		
	E4b	Variabel miljøtilpasset vannføring	Bedre resipientforhold for utslipp	Bedre vannkvalitet		
E4 <i>Minstevannføring</i> <i>Qmin uten styring</i>			Samme som E11a, og bedre habitat for fiskeunger, bedre oppvandringsmuligheter, bedre fiskemuligheter			Negativt for produksjon

	Hovedgruppe		Undergruppe	Tilsiktet hovedvirkning	Spesifikk virkning eller målgruppe	Økologisk effekt	Effekt på vannbruk Kostnads-effektivitet
E5	Spesielle vannslipp	E5a	Lokkeflommer	Bedre & tidsriktig oppvandr. laks	Oppvandring av anadrom fisk	Ofte ineffektiv for laks	Svært negativt for produksjon
	Qmin med overvåking			Oppvandring ørret		Fungerer bedre for sjørørret	
		E5b	Signalslipp og tilsigsstyrt variabel vannslipp se E11b	Bedre og tidsriktig vandring	Tidsriktig smoltutvandring Etterlignende naturlige variasjon i småskala Unngå at smolt går i turbiner		Negativt for produksjon
		E5c	Spyleflommer	Spyling vekk av begroing	Bedre gyteforhold	Motvirker tilsammeling av substrat	
		E5d	Spyleflommer med innfrysing	Fjerne begroing av krypsiv og flotgras	Innfrysing tenkt å ødelegge roffeste	Som over, men mulig bivirkning nedstrøms	Svært negativt for produksjon dersom tungt regulert
E6	Terskler med minstevann Inngrep i selve elven Kan være effektiv som alternativ til større minstevann (E4)	E6a	Bassengterskler (forskjellige geometri ut fra behov for erosjonsikring)	Større vanndekket areal Bedre landskapsmessig utseende med større vannflate	Oppholdsplasser for større fisk	Bedre for bunndyr men favoriserer arter som liker stillere vann	Ofte estetisk tiltak Billig og Kostnadseffektive alternativer til større minstevann
		E6b	Syvdeterskel	Tillater oppvandring (ellers som over)	Habitatvariasjon Vandrende fisk	Vandring av laks og ørret mulig (ellers som over)	
		E6c	Celleterskler	Lettere oppvandring Kulper som habitat for storfisk. (ellers som over)	Habitatvariasjon Vandrende fisk	Mindre erosjonskade. (ellers som over)	
E7	Habitatjusteringer Inngrep i selve elven	E7a	Etablere skjul/ steinutsetting	Bedre forhold for fisk	Store edelfisk		
		E7b	Lage dypål, kulper og lign.	Bedre forhold for fisk	Store edelfisk		
		E7c	Fjerne vandringshindre	Tillater oppstrømsvandring			
		E7d	Legge ut gytegrus	Bedre levevilkår for fisk	Bedre rekruttering		
		E7e	Raking av substrat	Bedre gyteforl	Ørret og laks		
		E7f	Maskinell vegetasjonsrydding	Krypsiv "høsting" og begroingshinder	Mange hensyn		Må gjentas ofte
E8	Sikre hekkeplasser, andre artsspesifikke tiltak	E8a	Inngrep nedenfor utløpet av kraftverket	Tilrettelegger hekkeplasser	Sikre bestand av fossefall for eks		

Fargekode 1	Økologisk effekt av tiltaket
	Generelt positive erfaringer med få bi-effekter
	Blandet erfaring eller enkelte negative bi-effekter. Stedsspesifikk avveining nødvendig
	Nytt eller ikke tilstrekkelig utprøvd tiltak, behov for ytterligere undersøkelser før generell effekt kan fastsettes
	Enkelte negative erfaringer, eller negative bi-effekter. Kun benyttet ved spesielle forhold.

Fargekode 2	Foreløpig gradering av tiltakets kostnadseffektivitet
	Generelt kostnadseffektivt tiltak for å oppnå forbedret status.
	Ofte kostnadseffektivt, men som regel behov for stedsspesifikk vurdering.
	Nytt eller ikke tilstrekkelig utprøvd tiltak, behov for ytterligere undersøkelser før generell kostnadseffekt kan fastsettes
	Generelt ikke ansett som kostnadseffektivt i forhold til å bedre status, unntatt i særskilte tilfeller.

Utgitt av:
Olje- og energidepartementet

Offentlige institusjoner kan bestille flere
eksemplarer fra:

Departementenes servicesenter

www.publikasjoner.dep.no

E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefon: 22 24 20 00

Publikasjonskode: Y-0116 B

Trykk: Departementenes servicesenter - 05/2012 - 800